

William Shakespeare

KUPEC BENÁTSKÝ  
(Moor of Venice)

HRA O PĚTI DĚJSTVÍCH  
PŘELOŽIL J. V. SLÁDEK

[Opis vznikl v rámci projektu „Kapradí“ – Elektronická knihovna překladů raného anglického dramatu B9164305, financovaného Grantovou agenturou AV ČR.]

OSOBY

**Vévoda benátský**  
**Princ marokánský,**  
**Princ aragonský,** nápadníci Portiini  
**Antonio,** kupec benátský  
**Bassanio,** jeho přítel  
**Salanio,**  
**Salarino,**  
**Gratiano,**  
**Salerio,** přátelé Antoniovi a Bassaniov  
**Lorenzo,** milenec Jessičin  
**Shylock,** bohatý žid  
**Tubal,** žid, jeho přítel  
**Launcelot Gobbo,** sluha Shylockův  
**Starý Gobbo,** otec Launcehtův  
**Leonardo,** sloužící Bassaniův  
**Baltazar,**  
**Stefano,** sloužící Portiini  
**Portie,** bohatá dědička  
**Nerissa,** její společnice  
**Jessika,** dcera Shylockova  
Benátská **Šlechtici, Senátoři a Úředníci** při soudním  
dvoru, **Žalářník, Služebnictvo** Portiino a jiná družina.  
*Dějště: Benátky a Belmont, sídlo Portiino na pevnině.*

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Výstup 1.

*Benátky. Ulice.*

*Vystoupí Antonio, Salarino a Salanio.*

**Antonio.** Ba věru nevím, proč mi smutno tak;  
mne tíží to, jak pravíte, i vás;  
leč jak jsem chyt to, našel, přišel k tomu  
a z jaké látky to, čím zrozeno,  
se dozvím teprv. –

A smutek<sup>1</sup> tak mne činí malátným,  
že stěží sama sebe poznávám.

**Salarino.** Váš duch se zmítá na oceánu,  
kde vaše loď s pyšným plachtovím  
jak šlechta vod a hrdí měšťané  
neb jakýs mořský podiv nádherný  
se pnou nad kupců bárky titěrné,  
jež kloní se,<sup>2</sup> jim vzdávající čest,  
jak letí kolem tkanou perutí.

**Salanio.** To věřte, pane, kdybych na vodách  
měl tolik já, mé mysli lepší část  
by venku byla u mých nadějí.  
Já neustále trávu škubal bych,<sup>3</sup>

znát chtěje vítr; na mapách bych slídl,  
kde přístav, rejda, hráz; a každá věc,  
jež budila by o mé zboží strach,  
by věru činila mne tesklivým.

**Salarino.** Můj dech, mi ochlazuje<sup>4</sup> polévku,  
by provanul mne mrazem zimničním,  
když pomyslí bych, jaká pohroma  
můž velkým větrem stát se na moři.

Já písek v hodinách bych nespátril  
se prosypati, aniž vzpomenu  
bych mělčin, jeseň a neviděl,  
jak nádherný můj koráb<sup>5</sup> vězí v písku,  
své pyšné téměř kloně pod žebra,  
by zulíbal svůj hrob. Jda do chrámu  
a vida svatou stavbu kamennou,  
hned vzpomenu bych nebezpečných skal,  
jež pouhým tknutím v bok mé dobré lodi  
by rozmetly vše její koření  
přes širou slán a vody ječící  
by zabalily v moje hedváby.

A jedním slovem, teď mít to a to  
a v mžiku nic? – Dost máje myšlenek,  
bych na to myslel, jak bych neměl těch,  
že taký případ by mne zasmušil?  
Mně nemluvte; já vím, Antonio  
jest smuten tím, že myslí na své zboží.

**Antonio.** Ba, věřte, nejsem; díky mému štěstí  
můj statek jedné lodi nesvěřen  
ni místu jednomu; též nevisí  
mé celé jmění na letošním zdaru; –  
tož zboží mé mne teskným nečiní.

**Salanio.** Jste tedy zamilován.

**Antonio.** Jděte, jděte!

**Salarino.** Ni zamilován? – Tedy řekněme,  
že proto smuten jste, že nejste vesel,  
a bylo by vám zrovna snadno tak  
se smát a skákat, říkat: „Vesel jsem,  
že nejsem smuten.“ – Při dvouhlavém Janu,  
zeť podivné to brouky příroda  
si tvoří chvílí svou: ti mhourají  
si stále veselýma očima  
a smějí se jak papouš dudáku,  
a jiní mají vzhled tak zakyslý,  
že neukážou zubů v úsměvu,  
byť Nestor přísahal, že vtip jest k smíchu.<sup>6</sup>

*Vystoupí Bassanio, Lorenzo a Gratiano.*

**Salanio.** Hle, zdeť Bassanio, váš čácký strýc,<sup>7</sup>  
Lorenzo, Gratiano. Sbohem již;  
my necháme vás v lepší společnosti.

**Salarino.** Já zůstat chtěl, až rozveselím vás;  
teď dražší přátelé mne předešli.

**Antonio.** Já vždycky si vás vážím velice.  
Mám za to, že vás volá vlastní věc  
a vhod vám příležitost k odchodu.

**Salarino.** Všem dobré jitro, milí pánové!

**Bassanio.** Kdy, milí páni, zasmějeme se zas?  
Nu rcete, kdy? Vy ku podivu teď  
se odcizujete; zdaž nutno tak?

**Salarino.** Náš čas jest k službám vaší libosti.

*Odejdou Salarino a Salanio.*

**Lorenzo.** Bassanio, když teď Antonia

jste nalezl, my opustíme vás,  
však o polednách prosím pamatujte,  
kde sejdeme se.

**Bassanio.** Přijdu dojísta.

**Gratiano.** Vzácný Antonio, vy nedobře  
teď vypadáte; příliš dbáte světa:  
ten ztrácí jej, kdo příliš klopotně  
jej zakupuje. Ano, věřte mi,  
vy ku podivu jste se proměnil.

**Antonio.** Mně, Gratiano, svět jest jenom svět,  
tož jeviště, kde každý člověk má  
svou úlohu, a má je truchlivá.

**Gratiano.** Mne nechte šaška hrát; ať s veselím  
a smíchem vrásky stáří přikvačí;  
chci raděj vínem játra rozžehat  
než mrazit srdce trapným vzdycháním.  
Aj, proč má člověk s vroucí krví sedět  
jak z alabastru vytesaný děd?  
Bdě spát a žloutenku si ulovit  
tím, že je mrzut? Slyš, Antonio, –  
já mám tě rád a láska má to mluví: –  
jsou jistí lidé, jejichž obličej  
jest potažen jak louže stojatá;  
ti zúmyslně v mlčení se halí,  
jen aby ve zdání se oděli,  
že moudří jsou a vážní, hlubocí,  
jak říkali by: „Jsemť pan Orakul,<sup>8</sup>  
a hlesnu-li, ať nezaštěkne pes!“  
Ó můj Antonio, já lidi znám,  
již proto jenom slovou mudrci,  
že mlčí; kdyby mluvili, jsem jist,  
že v zatracení uvrhli by ty,  
kdož naslouchají, jsouce nuceni,  
by bratru svému bláznů přezděli.<sup>9</sup>  
Kdys jindy povíme si o tom víc;  
jen nelov takým smutným vnadidlem<sup>10</sup>  
to hloupé mřeně, lidské mínění.  
Lorenzo, pojdme. Sbohem prozatím;  
své kázání vám skončím po obědě.

**Lorenzo.** Nuž, do oběda opustíme vás.

Já sám též musím němý mudrc být,  
neb Gratiano nepustí mne k slovu.

**Gratiano.** Dvě léta ještě buď mým soudruhem  
a hlasu nepoznáš svých vlastních úst.

**Antonio.** Nuž sbohem; ještě mluvkou stanu se  
tím vaším přesvědčivým hovorem.

**Gratiano.** Můj dík; neb mlčet na jazyk se sluší  
jen uznený a cudnou dívčí duši.<sup>11</sup>

*Odejdu Gratiano a Lorenzo.*

**Antonio.** Co z takých řečí teď?

**Bassanio.** Gratiano se namluví nekonečně mnoho ničeho;  
více než kdokoli jiný v celých Benátkách. Jeho rozumné  
nápady jsou jako dvě zrna pšeničná ukrytá ve dvou  
měřicích plev; hledáte celý den, než je najdete, a když je  
máte, nestála za hledání.

**Antonio.** A teď mi povězte, jaká to dáma,  
k níž tajně putovat jste přísahal  
a o níž jste mi chtěl dnes vyprávět?

**Bassanio.** Vám není neznámo, Antonio,  
jak velice jsem ztenčil jmění své  
tím, že jsem trochu nádherně si ved,

než stačily mé skrovné prostředky.

Já nenaříkám, že mi nelze dál  
tak skvěle žít; má přední starost jest,  
bych čestně z velkých dluhů vyvázl,  
v nichž moje léta, trochu marnotratná,  
mne zůstavila. Vám, Antonio,  
jsem nejvíc dlužen, peněz a též lásky,  
a vaše láska jest mi zárukou,  
že smím vám sdělit všechny plány své  
a úmysly, jak chci se dluhů zbýt.

**Antonio.** Jen mluvte, prosím vás, Bassanio;  
a stojí-li to, jako vždy vy sám,  
jen ve cti okruhu,<sup>12</sup> tož buďte jist,  
můj měsíc, osoba a vše, s co jsem,  
že otevřeno vašim potřebám.

**Bassanio.** Když za svých školních let jsem ztratil šíp,  
já druhý téhož letu<sup>13</sup> odstřelil  
a tímtež směřem, avšak pozorněj,  
bych našel první; a tak odváživ  
se obou, často oba našel jsem.  
Ten dětský zvyk<sup>14</sup> zde dávám za příklad,  
neb co chci říci, též tak prosté jest.  
Jsemť mnoho dlužen vám a nerozvážný  
a mlád, jak jsem, co dluhuji, jest pryč;  
však chcete-li šíp jiný vystřelit  
touž cestou jako první, pevně věřím,  
že, cíle pozoren, buď oba najdu,  
neb s vaší druhou sázkou vrátím se,  
za první vděčně zůstav dlužníkem.

**Antonio.** Vždyť znáte mne a maříte jen čas,  
k mé lásce přicházejí oklikou;  
a věru víc mi ubližujete,  
vše, seč jen jsem, tak bera v pochybnost,  
než kdybyste byl zmarnil vše, co mé.  
Jen tedy řekněte, co činit mám,  
co myslíte, že lze mi učinit,  
a hotov jsem; tož mluvte.

**Bassanio.** V Belmontu

jest dáma, bohatá to dědička;  
a krásná, krásnější nad výraz sám  
a ctností převzácných. – Kdys její zrak  
mne dařil milým, němým poselstvím.  
Má jméno Portie, ne menší cenu  
než Catonova dceř, choť Brutova.  
Svět v šíř i v dál též její vzácnost zná,  
neb čtyři větry od všech pobřeží  
k ní nesou nápadníky proslulé.  
Jak zlaté rouno splývá od spánků  
jí slunný vlas a činí její sídlo  
tam v Belmontu jak druhou Kolchidou  
a mnohý Jason jde tam hledat ji.  
Ó můj Antonio, jen kdybych měl  
těch prostředků, bych mohl s jediným  
z nich závodit; mám v duši tušení  
tak příznivé, že bez vší pochyby  
se šťastným stanu.

**Antonio.** Všechn statek můj,  
jak víš, jest na moři a nemám peněz  
ni zboží, bych tu sumu opatřil.  
Tož jdi a zkus, co zmůže úvěr můj  
zde po Benátkách; ten pak vyčerpán

bud' do krajnosti, abych vypravil  
tě do Belmontu k sličné Portii.  
Jdi, pátrej hned, já též tak učiním,  
kde peněz jest; a nemám pochybností,  
můj úvěr, osoba že stačí dosti.

*Odejdou.*

### Výstup 2.

*Belmont. Komnata u Portie.*

*Vystoupí Portie a Nerissa.*

**Portie.** Na mou věru, Nerisso, moje malá osůbka jest již  
syta toho velikého světa.

**Nerissa.** Tak byste byla též, má drahá slečno, kdyby vaše  
trampoty byly tak hojny jako vaše štěstí. A přece, pokud  
vidím, churavější právě tak ti, kdož se přejedí, jako ti, kdož  
strádají o ničem. Není to tedy prostředním blahem,  
nalézati se v středu všeho. Nadbytek dříve zešediví, ale  
pravý dostatek déle žije.

**Portie.** Tot' dobré prűpovědi a dobře proneseny.

**Nerissa.** Dobře následovány, lepší byly by.

**Portie.** Kdyby dobře činit bylo tak snadno jako vědět, co  
bylo by dobře činiti, z kapliček staly by se chrámy a z  
chýží chudých lidí paláce knížecí. To dobrý kněz, jenž  
dělá sám, co káže; snadněji mohu dáti dvaceti lidem  
naučení, co bylo by dobře činiti, než býti jedním z těch  
dvaceti a řídit se vlastní naukou. Mozek může vymýšleti  
zákony krvi, ale prudká letora chladný příkaz přeskočí.  
Takovým zajícem jest mladická ztřeštěnost, že se  
přešvihne přes tenata mrzáka, dobré rady.<sup>15</sup> Ale toto  
rozumování není takové, aby mi zvolilo manžela. Ó žel,  
to slovo „voliti“! Nesmím ani voliti toho, koho bych  
chtěla, ani zamítnouti toho, kdo se mi nelíbí; tak jest vůle  
živé dcery spoutána vůlí mrtvého otce. Není-li to kruté,  
Nerisso, že nemohu zvoliti jednoho, aniž odmítnouti  
nikoho?

**Nerissa.** Váš otec byl povždy ctnostný muž a svatí lidé  
mívají při své smrti dobrá vnuknutí. Protož v tom  
losování, které ustanovil s těmito třemi skřínkami, zlatou,  
stříbrnou a olovenou – tož aby ten, kdo vystihne jeho  
mínění, vás dostal –, jistě volbu i pravou učiní jen ten,  
kdo vás opravdově miluje. Než, řekněte, jak vřelá jest  
vaše náklonnost k některému z těch knížecích nápadníků,  
kteří jsou již zde?

**Portie.** Prosím tě, jmenuj mi jednoho po druhém; jak je  
budeš jmenovat, vyličím ti je a podle mého líčení sud' o  
mé náklonnosti.

**Nerissa.** Předně je zde ten neapolský princ.

**Portie.** Aj, to jest vskutku švihácké<sup>16</sup> hříbě; neboť nemluví  
o ničem než o svém koni a pokládá to za veliké osvědčení  
svých dobrých vlastností, že ho umí sám okovat. Velice  
se obávám, že měla Její Milost, jeho paní matka, nějaké  
pletky s kovářem.

**Nerissa.** Potom je tu ten hrabě palatin.<sup>17</sup>

**Portie.** Ten neumí nic jiného než se mračit, zrovna jako by  
říkal: „Nechcete-li mne, dělejte, jak vám libo.“ Poslouchá  
veselé historky a neusměje se. Bojím se, že bude z něho  
plačící filosof, až zestárne, an jest tak pln nezpůsobné  
zasmušilosti již za mlada. Vzala bych si raději umrlčí  
hlavu s kostí v hubě než jednoho z těch dvou. Bůh mne  
obou uchovej!

**Nerissa.** Jak se vám líbí ten francouzský šlechtic monsieur

Le Bon?

**Portie.** Bůh jej stvořil, a proto dejme tomu, že jest člověk.  
Opravdu, já vím, že je to hřích býti posměvačem; – ale  
on! – Ano, má lepšího koně než ten Neapolitán, lepší  
zlovyk mračiti se než ten hrabě palatin; je to každý a  
není to nikdo; zazpívá-li drozd, dá se do křepčení a vyzve  
na souboj<sup>18</sup> svůj vlastní stín. Kdybych si vzala jeho, vzala  
bych si dvacet mužů. Kdyby mnou pohrdal, odpustila  
bych mu, neboť kdyby mne miloval až k zbláznění, nikdy  
bych mu toho neodpustila.<sup>19</sup>

**Nerissa.** Co tedy říkáte Falconbridgeovi, tomu mladému  
anglickému baronu?

**Portie.** Ty víš, že mu neříkám nic; neboť on nerozumí mně  
a já nerozumím jemu. Neumí ani latinsky, ani  
francouzsky, ani vlašsky a ty můžeš na to u soudu  
přisahat, že já neumím anglicky ani co by za nehet vlezlo.  
Je to tak obraz slušného člověka, ale bohužel, kdožpak  
může rozprávěti s ným panákem? A jak podivínsky  
jest vystrojen! Myslím, že si kabátec koupil v Itálii,  
nabírané kalhoty ve Francii, klobouk<sup>20</sup> v Německu a své  
způsoby všude.

**Nerissa.** Co soudíte o skotském velmoži, jeho sousedu?

**Portie.** Že má v sobě kus sousedského dobráctví; neboť si  
vydlužil pohlavěk od Angličana a přísahal, že mu ho  
oplatí, až bude moci. Myslím, že se mu ten Francouz  
postavil za rukojmí a pod pečeti mu zajistil jiný.

**Nerissa.** Jak se vám líbí ten mladý Němec, synovec  
saského vévody?

**Portie.** Velmi ohyzdně ráno, když je střízliv, a přeohyzdně  
odpoledne, když je opilý. V nejlepší míře jest o něco  
horší než člověk a v nejhorší míře o málo lepší než zvíře.  
Ať stane se nejhorší, co se kdy stalo, doufám, že se ho  
nějak zbavím.

**Nerissa.** Odhodlá-li se k volbě a zvolí skřínku pravou,  
zdráhala byste se splniti vůli svého otce, kdybyste se  
zdráhala přijmouti ho za manžela.

**Portie.** Protož z bázně před nejhorším prosím tě, postav  
hodný pohár rýnského na skřínku nepravou; a kdyby sám  
ďábel byl v ní a to pokušení na ní, vím, že jí zvolí.  
Učiním vše na světě, Nerisso, než bych si vzala takovou  
houbu.

**Nerissa.** Netřeba se vám báti, slečno, že dostanete  
některého z těchto pánů. Oznámiliť mi své rozhodnutí,  
kteréž vskutku jest, že se navrátí domů a nebudou vás již  
obtěžovati svými námluvami, leda by vás mohli dobýti  
jiným způsobem než ustanovením vašeho otce, závislým  
na těch skřínkách.

**Portie.** A kdybych byla živa, až zestárnu jako Sibylla,  
zemru cudná jako Diana, nedostane-li mne kdo po vůli  
otcově. Těší mne, že tento náklad<sup>21</sup> ženichů jest tak  
rozumný; neboť není mezi nimi jednoho, do jehož  
nepřítomnosti nebyla bych zamilována; i prosím Boha,  
aby jim dopřál šťastného odchodu.

**Nerissa.** Pamatujete se, slečno, ještě z dob otcových na  
jistého Benátčana, učence i vojína, který sem přišel ve  
společnosti markýze z Montferratu?

**Portie.** Ano, ano, byl to Bassanio; myslím aspoň, že se tak  
jmenoval.

**Nerissa.** Pravda, slečno; ze všech mužů, které kdy moje  
bláhové oči spatřily, on nejvíce byl hoden krásné ženy.

**Portie.** Dobře se na něho pamatují; a pamatují se, že tvé

chvály zasluhuje.

*Vystoupí Sloužící.*

Nu což? Co nového?

**Sloužící.** Ti čtyři cizinci,<sup>22</sup> slečno, ptají se po vás a chtějí se rozloučit; a přišel posel od pátého, knížete marokánského, se vzkazem, že kníže, jeho pán, přijede sem dnes večer.

**Portie.** Kdybych mohla uvítati pátého s tak veselým srdcem, jako se loučím s těmi čtyřmi, těšila bych se z jeho příchodu. Má-li povahu svatého a pleť d'áblovu, raději bych, aby mne vyzpovídal a dal mi rozhřešení, než aby si mne vzal. Pojď, Nerisso. – Jdi napřed, hochu. Za jedním sotva zavřeli jsme vrata, již druhý ženich do dveří nám chvátá.

*Odejdou.*

### Výstup 3.

*Benátky. Náměstí.*

*Vystoupí Bassanio a Shylock.*

**Shylock.** Tři tisíce dukátů; dobře.

**Bassanio.** Ano, pane, na tři měsíce.

**Shylock.** Na tři měsíce; dobře.

**Bassanio.** Za kteréž, jak jsem vám řekl, Antonio bude ručiti.

**Shylock.** Antonio bude ručiti; dobře,

**Bassanio.** Můžete mi posloužit? Chcete mi to udělat? Zvím vaši odpověď?

**Shylock.** Tři tisíce dukátů, na tři měsíce a Antonio ručí.

**Bassanio.** Vaše odpověď –

**Shylock.** Antonio je dobrý muž.

**Bassanio.** Slyšel jste něco proti němu?

**Shylock.** Ó ne, ne, ne, ne; moje mínění, když pravím dobrý muž, jest, abyste mi rozuměl, že je dostatečný k placení. Ale jeho prostředky jsou v nejistotě; jeden koráb má na cestě do Tripole, jiný do Indie; kromě toho dozvídám se na Rialtu,<sup>23</sup> má třetí v Mexiku, čtvrtý pluje do Anglicka a ještě jiné zboží má rozptýlené v cizině. Ale koráby jsou jen prkna a plavci jen lidé; jsou zemské krysy a vodní krysy, vodní zloději a zemští zloději; – myslím totiž loupežníky; a potom jest nebezpečí z vod, větrů i skal. Nicméně jest ten muž dostatečný. Tři tisíce dukátů: myslím, že jeho záruku přijmu.

**Bassanio.** Buďte jist, že můžete.

**Shylock.** Chci býti jist, že mohu; i abych byl jist, rozmyslím si to. Mohu mluvit s Antoniem?

**Bassanio.** Libo-li vám s námi poobědvati?

**Shylock.** Ano, čenichat vepřovinu; jísti z příbytku, do kteréhož váš prorok, ten Nazarenský, zaklel d'ábla! Chci kupovati od vás, vám prodávat, mluvit s vámi, chodit s vámi a tak dále; ale nechci jísti s vámi, pít s vámi aniž modlit se s vámi. Co nového na Rialtu? Kdo tu přichází?

*Vystoupí Antonio.*

**Bassanio.** To jest signor Antonio.

**Shylock (stranou).** Jak roven úlisnému publikánu!<sup>24</sup>

Já nenávidím ho, neb křesťan jest;

však proto víc, že v nízké prostotě

svůj peníz rozpůjčuje zadarmo

a snižuje tak míru úroků

zde u nás v Benátkách. Však za kyčel

kdys chytanu-li ho,<sup>25</sup> tučně vykrmím

to staré zášti, které k němu mám.

On nenávidí posvátný náš lid  
a tupí tam, kde kupců nejvíce,  
mne, obchod můj a zasloužený zisk,  
ježž zove lichvou. Proklet buď můj kmen,  
když odpustím to!

**Bassanio.** Slyšte, Shylocku!

**Shylock.** Já čítám nynější svou hotovost,  
a pokud soudím jen tak z paměti,  
v tom okamžiku zjednat nemohu  
těch plných tři tisíce dukátů.  
Co na tom? Tubal, Hebrej bohatý  
a z mého kmene, vypomůže mi.  
Leč, stůjme! – Na kolik že měsíců  
to žádáte? (K Antoniovi) Mír s vámi, dobrý pane,  
my právě o Vašnosti mluvili.

**Antonio.** Ač nedlužím se aniž půjčuji  
a mamon nedávám a neberu,  
přec, Shylocku, bych pomoh z nesnází  
zde příteli, ten zvyk chci porušit.  
(K Bassaniově) Zda řek jste mu, co potřebujete?

**Shylock.** Ó ano, tři tisíce dukátů.

**Antonio.** A na tři měsíce.

**Shylock.** Já zapomněl; tak, na tři měsíce;  
již řek jste. – Dobrá; – a vy ručíte;  
tak, tak; – však slyšte: myslím, řekl jste,  
že na zisk ani nepůjčujete,  
ni dlužíte se.

**Antonio.** Nikdy tak.

**Shylock.** Když Jakub  
pás ovce svého ujce Labana<sup>26</sup>  
– ten Jakub byl po svatém Abrahamu,  
jak navlekla to jeho moudrá máť,  
již třetí dědic; ano, třetí byl –

**Antonio.** A co je s ním? Bral také úroky?

**Shylock.** Ne, nebral úroků, jak byste řek,  
ne přímo úroků, však poslyšte,  
co Jakub učinil. Když s Labanem  
se smluvili, že všechna jehňátka,  
jež budou strakatá a peřestá,  
mzdou budou Jakubovou, na podzim  
se rujné ovce sešly s berany;  
a mezi vlnatými roditeli  
když úkol plemenění započal,  
tu chytrý pastýř pruty oloupal  
a mezitím, co páření se dalo,  
je postavil před plodné bahnice,  
jež počavše pak v době bahnění,  
mu rodily jen pestrá jehňata –,  
jež byla Jakubova; takže on  
se dostal k zisku a byl požehnán.  
Jet požehnáním zisk, když nekraden.

**Antonio.** To byla sázka, za niž Jakub sloužil;  
věc, kterouž neměl v moci přivodit,  
však řízená a uzpůsobená  
jen rukou nebes. – Řečeno to zde,  
by úrok za dobrý byl pokládán,  
neb snad to vaše zlato se stříbrem  
jsou také bahnice a berani?

**Shylock.** To říci nemohu; však hledím je  
tak rychle rozmnožit. Leč pozor, pane –

**Antonio.** Jen slyš, Bassanio, jak d'ábel sám

k svým pletkám umí Písmo citovat.

Zlá duše, svatost berouc za svědka,  
jest jako lotr s tváří úsměvnou,  
jak pěkné jabko k jádru prohnílé.

Ó, jak má faleš pěkný zevnějšek!

**Shylock.** Hm – tři tisíce dukátů; toť hezká  
a plná suma; na tři měsíce,  
tři z dvanácti; nu hled'me; – úroky...

**Antonio.** Chceš v záruku nás vzít, Shylocku?

**Shylock.** Signore, vy jste několikrát  
a často na Rialtu ztupil mne  
pro moje peníze a úroky;  
já plecí pokrčiv, vždy nes to tich,  
neb trpěti jest úděl<sup>27</sup> mého kmene.  
Mne zvete nevěrcem, psem katanským  
a plváte na židovský můj plášť,  
vše proto jen, že toho užívám,  
co mého jest. Nu dobrá; teď to tak,  
že potřebujete mé pomoci.

Tak, tak; vy přijdete a řeknete:  
„My chtěli bychom peněz, Shylocku,“  
tak říkáte to, vy, jenž vychrlil  
jste slinu na můj vous a kopal mne,  
jak odkopnete neznámého psa  
od svého prahu. – Peněz žádáte.

Co mám vám říci? Nemám říci snad:  
„Což pes má peníze? – Pes může-li  
vám půjčit tři tisíce dukátů?“

Neb snad se hluboce mám uklonit  
a jako otrok s dechem tajeným  
a s šeptající pokorou dít tak:  
„Můj vzácný pane, středu minulou  
jste na mne plvnul, ondy odkop mne  
a jindy zas mi přezděl hafanů,  
a za ty zdvořilosti takové  
a onaké vám půjčím peníze?“

**Antonio.** A hotov jsem tak tobě přezdít zas  
a poplvat tě, také odkopnout.

Ty peníze-li zapůjčiti chceš,  
nám nepůjčuj jich co svým přátelům:  
neb kdy že vybíralo přátelství  
zisk od přítele za neplodný kov?  
Spíš jako nepříteli zapůjč je,  
bys, padne-li,<sup>28</sup> moh s tváří smělejší  
brát pokutu.

**Shylock.** Aj, kterak bouříte!  
Chci být váš přítel, vaši lásku mít,  
těch potup zapomenout, kterými  
jste střísnil mne; v té chvíli potřeby  
vám pomoci a nevzít úrokem  
ni haléře za svoje peníze; –  
a vy mne ani slyšet nechcete.  
Tot' přece nabídnutí laskavé.

**Bassanio.** To opravdu by byla laskavost.

**Shylock.** Tu laskavost vám prokázati chci.  
Nuž, pojd'te k notáři mi zpečetit  
jen malý<sup>29</sup> zápis; a – pro pouhý žert –  
když nesplatíte mi v den ten a ten  
a tam a tam tu sumu nebo sumy,  
jež v smlouvě udány, ať pokutou  
mi plná libra masa<sup>30</sup> připadne,

již vyříznu neb vezmu, kdekoliv  
na vašem těle budu chtít ji vzít.

**Antonio.** Jsem spokojen; ten úpis zpečetím  
a řeknu, že ten žid jest přelaskav.

**Bassanio.** Tak za mne upsati se nesmíte;  
já raděj ve své tísní setrvám.

**Antonio.** Nic, brachu, neboj se, já nepropadnu;  
než uplynou dva měsíce, to jest  
o měsíc dřív, než lhůta vyprší,  
jak očekávám, třikrát trojnásob  
se vrátí mi té smlouvy hodnota.

**Shylock.** Ó otče Abrahame, jací jsou  
ti křesťané, jež vlastní krutost učí  
i jiných myšlenky brát v pochybnost!  
To řekněte mi prosím, kdyby den  
svůj promeškal, co vyzískal bych tím,  
tu pokutu snad chtěje vynutit?  
Přec libra masa vzata z člověka  
tak cenná není ani vydatná  
jak skopovina, maso hovězí  
neb kozí. – Jářku, abych zakoupil  
si jeho přízeň, jsem tak přátelský.  
Nu, přijme-li to, dobře; ne-li, sbohem;  
jen pro mou lásku nekřivdíte mi.

**Antonio.** Tak, Shylocku; tu smlouvu podpíšu.

**Shylock.** Tož bez odkladu jděte k notáři  
a naříd'te, jak vyhotovit má  
ten zápis veselý; a já jdu hned  
a měšce naplním vám dukáty. –  
Jen ještě dohlednu si na svůj dům,  
kde zvlčelý mi hlídá dareba,<sup>31</sup>  
naž nelze spolehnout, a v okamžik  
jsem u vás.

**Antonio.** Pospěš, žide šlechetný. –  
*Odejde Shylock.*

Ten Hebrej dá se pokřtít; jest tak vlídný.

**Bassanio.** Rád nemám pěkných slov, kde chlap je bídný.

**Antonio.** Nuž, pojd'me; netřeba se čeho báti,  
mé lodě měsíc před časem se vrátí.

*Odejdou.*

## DRUHÉ DĚJSTVÍ

### Výstup 1.

*Belmont. Komnata v domě Portiině.*

*Tuš.*

*Vystoupí Princ marokánský a jeho družina.*

*Portie, Nerissa a jiní v průvodu.*

**Princ marokánský.** Tvou nelibost ať nebudí má plet',  
to stinné roucho zářivého slunce,  
s nímž sousedím a jehož pěstila  
mne blízkost. – Přived nejsvětějšího  
mi tvora severu, kde Foebovým  
se ohněm sotva střechýl rozpouští,  
a zraňme se o lásku tvou<sup>32</sup> a zkus,  
čí krev jest červenější, má či jeho.  
Já, paní, pravím ti, mé vzezření  
že reky zděsilo; při lásce své  
ti přísahám, že nejvzácnější panny  
mé země také milovaly je.  
Já nechtěl bych tu barvu zaměnit,  
leč bych si osvojil tvé myšlenky,

má sličná královno.

**Portie.** Při volbě té mi není vůdkyní jen něžná rada<sup>33</sup> mých dívčích očí. Kromě toho los, jenž o mé sudbě rozhodnouti má, mi bere právo volně rozhodnout. Leč kdyby otec byl mne nevázal a neomezil vůlí<sup>34</sup> svou bych ženou se stala toho, kdo mne dobude tím způsobem, jak řekla jsem vám již, vy, slavný princ, u mne byste stál v též právě přízni jako každý z těch, kdož přišli sem se o ni ucházet.

**Princ marokánský.** I za to dík. Již tedy uveďte mne ku skřínkám, bych zkusil štěstí své. Při meči tom, jímž Sofi<sup>35</sup> skolen byl a perský princ, jenž trojí bojiště kdys urval Sulejmanu sultánu, můj pohled zkrotí nejvzdornější zrak, já nejsmělejší srdce překonám, chci medvědici kojenčata vzít a dráždit lva, když po kořisti řve, bych tebe získal, paní. – Ale žel, když Herakles a Lichas kostkují, kdo udatnější z nich, vrh šťastnější muž z ruky slabší padnout náhodou; tak Alcides svým hoškem<sup>36</sup> poražen a tak i já, jsa veden slepým štěstím, snad s tím se minu, čeho dosíci muž nehodnější kdos, – a žalem zhynu.

**Portie.** Brát štěstí musíte, jak padne vám, buď rozhodnout se vůbec nevolit, neb přísahat, než k volbě přistoupíte, že zvolíte-li skřínku nepravou, víc nikdy s ženou nepromluvíte již o sňatku; – vše tedy rozvažte.

**Princ marokánský.** S ní nepromluví. Tedy k volbě již.

**Portie.** Dřív přísahati<sup>37</sup> jděte do chrámu a po obědě zkuste štěstí své.

**Princ marokánský.** Tož tedy osud ještě toho dne mé štěstí neb mou kletbu rozhodne.

*Tuš.*

*Odejdou.*

## Výstup 2.

*Benátky. Ulice.*

*Vystoupí Launcelot.*

**Launcelot.** Jistěže moje svědomí bude při tom, abych utekl tomu židu, mému pánu. Zlý duch stojí mi u lokte a pokouší mne říka: „Gobbo, Launcelote Gobbo, dobrý Launcelote“ aneb „dobrý Gobbo“ aneb „dobrý Launcelote Gobbo, vezmi nohy na ramena, rozběhni se a utíkej“. – Moje svědomí praví: „Ne, měj se na pozoru, poctivý Launcelote, měj se na pozoru, poctivý Gobbo“ aneb jak dříve řečeno, „poctivý Launcelote Gobbo; neutíkej, pohrdni utíkaním vlastníma patama.“<sup>38</sup> – Dobrá, nadmíru kurážný d'ábel mi káže, abych sebral svých pět švestek. „Hajdy!“ říká d'ábel; „pryč!“ říká d'ábel; „propánaboha, povzbud' svou rekovnou mysl,“ říká d'ábel, „a utíkej.“ – Dobrá, moje svědomí, padajíc mému srdci kolem krku, praví velmi moudře: „Můj poctivý příteli Launcelote, jako

syn poctivého muže“ – či raději syn poctivé ženy –, neboť můj otec byl trochu načichlý, měl tak nějaký škraloupek a přichuť; – dobrá, moje svědomí praví: „Launcelote, ani se nehni.“ – „Hni se,“ praví d'ábel. „Nehni se,“ praví moje svědomí. – „Svědomí,“ pravím já, „radíš dobře.“ „Dáble,“ pravím já, „neradíš dobře.“<sup>39</sup> Kdybych uposlechl svědomí, zůstal bych u žida, svého pána, který – odpust' Pánbůh – jest jakýsi druh d'ábla: a kdybych židovi utekl, uposlechl bych d'ábla, který – račte odpustit – je d'ábel sám. Zajisté, ten žid jest opravdový, vtělený d'ábel, a při mém svědomí, – moje svědomí jest jakýsi druh zatvrzelého svědomí, ano mi radí, abych u žida zůstal. Dábel dává přátelštější radu. Uteču, d'áble; moje paty jsou ti k službám. Já uteču!

*Vystoupí starý Gobbo s hoškem.*

**Gobbo.** Mladý panáčku, vy, prosím vás, kudypak tu přijdu k panu židovi?

**Launcelot (stranou).** Ó nebesa, to je můj manželsky nejvlastnější<sup>40</sup> tatík! Má vlčí mhu, ba řekl bych medvědí mhu a nepoznává mne. Ztropím si nějakou švandu.

**Gobbo.** Mladý, vzácný panáčku, prosím vás, kudypak tu přijdu k panu židovi?

**Launcelot.** Dejte se napravo na nejbližším rohu a na tom ještě bližším nalevo; na tom ze všech nejbližším nedávejte se ani napravo, ani nalevo, ale jděte nepřímou k židovně.

**Gobbo.** I pro všechny svaté, to bude těžko trefit. Nemohly byste mi povědět, zdali nějaký Launcelot, který zůstává u žida, tam zůstává či ne?

**Launcelot.** Mluvíte o mladém pánu, Launcelotovi? (Stranou) Pozor! – Ted' spustím na celé kolo. – Mluvíte o mladém pánu, Launcelotovi?

**Gobbo.** Ne, pane<sup>41</sup> panáčku; mluvím o synu chudého člověka. Jeho otec, ačkoliv já to povídám, je poctivý, zmíry chudý muž a Bohu díky drží se ještě dobře na nohou.

**Launcelot.** Dobrá, ať si jeho otec je, co chce, my mluvíme o mladém pánu, Launcelotovi.

**Gobbo.** O příteli Vaší Vzácnosti a Launcelotovi, pane.

**Launcelot.** Ale prosím, ergo,<sup>42</sup> starouši, ergo, žádám vás, mluvíte o mladém pánu, Launcelotovi?

**Gobbo.** O Launcelotovi, libo-li Vašnosti.

**Launcelot.** Ergo pan Launcelot. Nemluvte o panu Launcelotovi, tatíku, neboť ten mladý pán určením sudby a osudu a jak se to i jinak divně povídá, řízením tří sudiček a jiných takových odvětví učenosti, vskutku, jest už nebožtík, aneb, jak bychom to prostě řekli, odešel do nebe.

**Gobbo.** Nedej Bože! Ten chlapec byl pravou berlou mého stáří, mou skutečnou podporou.

**Launcelot.** Cožpak vypadám jako hůl nebo sloup, jako berla nebo podpora? Znáte mne, otče?

**Gobbo.** Ach nastojte! – Neznám vás, mladý pane; ale prosím vás, řekněte mi, jest můj hoch – Bůh mu dej lehké odpočinutí – živ nebo mrtev?

**Launcelot.** Vy mne, otče, neznáte?

**Gobbo.** Žel, pane, mám vlčí mhu; neznám vás.

**Launcelot.** Ba věru, i kdybyste viděl, snad byste mne nepoznal; jest to moudrý otec, jenž zná své vlastní dítě. Dobře, staroušku; já vám povím novinu o vašem synu: dejte mi své požehnání. – Pravda vyjde na světlo, vražda

nemůže dlouho zůstat skryta; dítě člověka může; ale konečně, pravda musí ven.

**Gobbo.** Prosím vás, pane, vstaňte. Jsemť jist, že nejste Launcelot, můj kluk.

**Launcelot.** Prosím vás, už toho bláznovství dost a dejte mi své požehnání. Jsem Launcelot, váš kluk, jenž byl, váš syn, který jest, a vaše dítě, které bude.<sup>43</sup>

**Gobbo.** To mi nejde na rozum, že jste můj syn.

**Launcelot.** O tom nevím, co si myslet; ale jsem Launcelot, sluha židův; a jsem jist, že Markéta, vaše žena, jest mou matkou.

**Gobbo.** Opravdu, Markéta jí říkájí; a chci přísahat, jsi-li Launcelot, žes moje vlastní tělo a krev. Chvála Bohu!<sup>44</sup> Jakés to dostal vousy! Tys obrostlejší na bradě než Janek, náš valach, na ocase.

**Launcelot.** To se tedy zdá, že Jankovi rostou žíně nazpátek,<sup>45</sup> neboť když jsem ho posledně viděl, jsem jist, že měl více žíní na ocase než já chloupků na tváři.

**Gobbo.** I propánka, jak jsi se to změnil! Jakpak se svým pánem vycházíš? Nesu mu něco do kuchyně. Nu, kterak spolu vycházíte?

**Launcelot.** Dobře, dobře; ale já sám postavil se na takové pevné stanovisko, že uteču a budu utíkat, dokud se nějak nepostavím na nohy. Můj pán je učiněný žid. – Dávat mu dárek! Provaz mu dejte. Umírám hladu v jeho službách; každý prst mi můžete spočítati na žebrách. Otče, jsem rád, že jste přišel; doneste svůj dárek jistému panu Bassaniov, který teď rozdává skutečně skvělé nové livreje. Jestliže u něho službu nedostanu, budu utíkat, až kam boží země sahá. Ó, vzácné štěstí! Zde přichází ten pán. K němu, otče! – Neboť ať jsem žid, budu-li u toho žida déle sloužiti!

*Vystoupí Bassanio s Leonardem a jinými v průvodu.*

**Bassanio.** Tak to-můžete udělat. Ale pospěšte si, aby byla večere připravena nejdéle k páté hodině. Ty dopisy obstarejte; obleky pro služebnictvo dejte do práce a poproste Gratiana, aby přišel hned ke mně, do mého bytu.

*Odejde Sloužící.*

**Launcelot.** K němu, otče!

**Gobbo.** Bůh žehnej Vaší Vzácnosti!

**Bassanio.** Děkuji, děkuji; chceš něco ode mne?

**Gobbo.** Zde můj syn, pane, chudý hoch –

**Launcelot.** Žádný chudý hoch, pane, ale služebník bohatého žida; – a chtěl by, pane, – jak můj otec bude specifikovati –

**Gobbo.** On má velikou infekci, pane, abychom tak řekli, sloužiti –

**Launcelot.** Zkrátka a zdlouha, pane, sloužím u žida a mám přání, jak můj otec bude specifikovati –

**Gobbo.** Jeho pán a on, s odpuštěním Vaší Vzácnosti, jak říkáme, spolu nevaří –

**Launcelot.** Ve vši krátkosti, čistá pravda jest, že ten žid, mně ublíživ, zavalil mi příčinu, jak můj otec, který doufám je starý muž, vám bude fruktifikovati –

**Gobbo.** Mám zde pár holoubátek do kuchyně a rád bych je dal Vaší Vzácnosti a má prosba jest –

**Launcelot.** V největší krátkosti, ta prosba má impertinenci čili vztah ke mně,<sup>46</sup> jak se Vaše Vzácnost dozví od tohoto poctivého starého muže, který, ačkoliv já to povídám, je sice starý, ale chudý muž a můj otec.

**Bassanio.** Mluv jeden za oba. Co žádáte?

**Launcelot.** Chci sloužit u vás, pane.

**Gobbo.** To je právě defekt v té věci, pane.

**Bassanio.** Aj znám tě, znám; tvá žádost splněna; dnes Shylock, pán tvůj, mluvil o tobě a povýšil tě; jest-li povýšením se služby vzdát u bohatého žida a sloužit u chudého Šlechtice.

**Launcelot.** Staré přísloví velmi dobře poděluje mého pána, Shylocka, i vás, pane: vy máte boží požehnání a on má dost.

**Bassanio.** Tos dobře řekl. Jdi, otče, se synem.

Se starým pánem svým se rozžehnej a doptej se, kde bydlím. Dejte mu šat pěknější<sup>47</sup> než jeho soudruhům a hleďte mi to řádně obstarat.

**Launcelot.** Otče, do židovny!<sup>48</sup> – Já že nemohu dostat službu, já! – Já že nemám jazyk v kotrbě! Aj, možná (*divá se na dlaň*), že má někdo v Itálii krásnější tabulku<sup>49</sup> k přísahání na svaté Písmo, ale zato moje prorokuje mi Štěstí. – Hle, zde jest jednoduchá čára životní; zde hrstka těch ženských; ach, patnáct žen, to není nic! Jedenáct vdov a devět dívek je dost skrovný důchod pro jednoho muže. A potom, třikrát ujdou utopení<sup>50</sup> a třikrát smrtelnému nebezpečení se oženit; to už je hezké vyvážnutí. Nuže, je-li Štěstěna ženskou, je to hodná holka v těchto věcech. Pojdte, otče; rozloučím se s židem, co by bičem šleh.

*Odejdou Launcelot a starý Gobbo.*

**Bassanio.** Jen, Leonardo, na to pamatuj:

až skoupiš vše a dobře uložíš, hned chvátej zpět, neb večer pohostit chci nejlepší své přátele;<sup>51</sup> jdi, spěš.

**Leonardo.** Vší pilností to všecko opatřím.

*Vystoupí Gratiano.*

**Gratiano.** Kde jest váš pán?

**Leonardo.** Tam prochází se, pane.

*Odejde.*

**Gratiano.** Signor Bassanio –

**Bassanio.** Gratiano!

**Gratiano.** Mám prosbu k vám.

**Bassanio.** Již vyplněna jest.

**Gratiano.** To nesmíte mi odepřít; já musím jít s vámi do Belmontu.

**Bassanio.** Tož musíte. – Leč, Gratiano, slyš: tys příliš drsný, divý, prostořeký; to sice dosti pěkně sluší ti a v očích jako naše není hřích; leč kde tě neznají, ty vlastnosti se budou trochu nevázané zdát. Hleď prosím chladnou rosou rozvahy svou bujnou mysl trochu umírnit, bych tam, kam jdu, pro divoký tvůj mrav snad nebyl posuzován nepravě a neztratil tak svoje naděje.

**Gratiano.** Milý Bassanio, jen poslyšte: mrav střízlivý-li na se nevezmu a nebudu-li mluvit uctivě a klít jen tu a tam a modlitby v své kapse nosit, mhourat pokorně, ba při modlení<sup>62</sup> krýti kloboukem si oči takhle, vzdychat, říkat „amen“

a slovem zachovávat způsobnost  
jak ten, kdo v truchle okázalosti  
se vycvičil, by líbil se své bábě,  
ať nikdy víc mi neuvěříte!

**Bassanio.** Však uhlídáme, jak se zachováte.

**Gratiano.** Jen dnešní večer ještě vyjímám;  
dle toho nesudíte, co ztropíme.

**Bassanio.** Ne, to by věru bylo přeškoda;  
spíš prosím nejbujnější veselosti  
se oddejte, neb máme přátele,  
již bavit chtějí se. Leč sbohem již;  
mne ještě volá jiná povinnost.

**Gratiano.** K Lorenzovi jdu teď a k ostatním;  
a večer všichni navštívíme vás.

*Odejdou.*

### Výstup 3.

*Tamtéž. Pokoj v domě Shylockově.*

*Vystoupí Jessika a Launcelot.*

**Jessika.** Mne rmoutí, že chceš otce opustit;  
náš dům jest peklo, ale ty jsi v něm  
čert veselý, jenž vzal mu trochu nudy.  
Však sbohem buď; zde dukát pro tebe.  
A Launcelote, u večere dnes  
Lorenza uvidíš, jenž hostem jest  
u tvého pána. Dej mu tento list;  
a tajně učiň to. Již sbohem buď.  
Já nechci, aby viděl otec můj,  
že s tebou mluvím.

**Launcelot.** Adé! – Mé slzy hovoří za jazyk můj.  
Nejspanilejší pohanko, nejlíbeznější židovko! Nehraje-li  
si nějaký křesťan na lotra a nedostane tě, pak se klamu  
velice. Ale, adé! Ty bláhové krůpěje trochu utápějí mého  
mužného ducha. Adé!

**Jessika.** Nuž měj se dobře, milý Launcelote.

*Odejde Launcelot.*

Ach, jaký ohyzdný to ve mně hřích,  
že stydím se být děckem svého otce!  
Leč jeho dcerou ač jsem po krvi,  
jí nejsem v jeho mravu. O Lorenzo,  
slib dodržíš-li, bude konec boji;  
chci býti křesťankou a ženou tvojí.

*Odejde.*

### Výstup 4.

*Tamtéž. Ulice.*

*Vystoupí Gratiano, Lorenzo, Salarino a Salanio.*

**Lorenzo.** My od večere odkrademe se,  
v mém obydlí si kukly vezmeme  
a za hodinu vrátíme se zas.

**Gratiano.** Vše není ještě dobře uchystáno.

**Salarino.** My dosud nezjednali pochodníku.

**Salanio.** Bez hezké výpravy to k ničemu;  
a lépe bude toho zanechat.

**Lorenzo.** Jsou teprv čtyři; tedy zbývají  
dvě hodiny nám ještě k přípravám.

*Vystoupí Launcelot s psaním.*

Co nového nám neseš, příteli?

**Launcelot.** Ráčíte-li to zde rozpečet, zdá se, že se to  
ukáže.

**Lorenzo.** To písmo znám; ba věru, krásné písmo

a bělejší než papír, na němž psáno,  
jest krásná ruka, jež je napsala.

**Gratiano.** Toť dozajista zprávy milostné.

**Launcelot.** S vaším dovolením, pane.

**Lorenzo.** Kam jdeš?

**Launcelot.** Inu, pane, pozvat svého starého pána, žida, na  
dnešek k večeri u mého nového pána, křesťana.

**Lorenzo.** Tu vezmi. – Řekni sličné Jessice, že jistě přijdu;  
tajně jí to řekni.

*Odejde Launcelot.*

Nuž, páni, chcete-li se připravit  
na večerní ten průvod maškarní?  
Já pochodníka si již opatřil.

**Salarino.** Já okamžitě dám se do toho.

**Salanio.** Též já.

**Lorenzo.** A v bytu Gratianově  
mne asi za hodinku najdete.

**Salarino.** Je dobře, budu tam.

*Odejdou Salarino a Salanio.*

**Gratiano.** To psaníčko  
zdaž nebylo od krásné Jessiky?

**Lorenzo.** Chtěj nechtěj, musím vše ti povědít.

Zde píše mi, jak z domu otcova  
ji unést mám; jak zlatem, klenoty  
jest opatřena, jaký pážecí  
má pohotově šat. – A jestli kdy  
žid, její otec, přijde do nebe,  
jen pro svou sličnou dcerku přijde tam.  
A odváží-li se kdy neštěstí  
jí cestu zkrátit, bude to jen proto,  
že dítětem jest žida nevěrce.  
Pojď se mnou, přečti si to na cestě.  
Mým pochodníkem bude **Jessika**.

*Odejdou.*

### Výstup 5.

*Tamtéž. Před domem Shylockovým.*

*Vystoupí Shylock a Launcelot.*

**Shylock.** Však uvidíš – tvé oči budou soudci –  
ten rozdíl mezi starým Shylockem  
a tím Bassaniem. – Hej, Jessiko! –  
Tak nebudeš se vypásat jak u mne. –  
Hej, Jessiko! – A spát a chrápat jen  
a šaty trhat. – Jářku, Jessiko!

**Launcelot.** Hej, Jessiko!

**Shylock.** Kdo poroučí ti volat?  
Já neporoučím, abys volal ty.

**Launcelot.** Vážnostmi vždycky říkávala, že neudělám  
ničeho, co se mi neporučí.

*Vystoupí Jessika.*

**Jessika.** Či volal jste mne? Co si přejete?

**Shylock.** Jsem pozván na večeri, Jessiko;  
zde jsou mé klíče. Ale nač tam jít?  
Mne nezvou z lásky, jen mi lichotí;  
však půjdu z nenávisti; vyjítat  
tam toho marnotratu, křesťana.  
Mé děvče, Jessiko, střež dobře dům.  
Jdu velmi nerad; něco šeredného  
se kutí proti mému poklidu,  
neb zdálo se mi dnes o měsících peněz.

**Launcelot.** Prosím vás, pane, jděte; můj mladý pán



očekává, že tam sejdete.

**Shylock.** Nu, čekám také já, až sejde on!

**Launcelot.** A oni se spolu na něčem umluvili; – já neříkám, že uhlídáte maškary; ale uhlídáte-li, nebylo to nadarmo, že se mi spustila z nosu krev loni na černý pondělek<sup>53</sup> v šest hodin ráno, kterýžto velkonoční den padl toho roku právě na odpoledne, kdy před čtyřmi lety byla popeleční středa.

**Shylock.** Jak, budou maškary? Slyš, Jessiko, ať zamkneš vrata; a když uslyšíš hřmot bubnů a to hnusné kvikání jich křivých píšťal, k oknu<sup>54</sup> nelez mi a nevystrkuj hlavu na ulici, chtíc vidět tváře pomalované těch bláznů křesťanských; však ucpi uši – já myslím okna – v celém domě mém, by ani zvuk těch blbých šaškařin v můj nevník slušný dům. – Já přísahám při berle Jakubově, nemám chuť dnes večer k hodům jít. – Však půjdu přec. Jdi napřed, brachu; řekni jim, že přijdu.

**Launcelot.** Půjdu napřed, pane. Slečinko, z toho okna se podívejte přec:

Kolem jít se křesťan stroj;  
za židovčin pohled stojí!

*Odejde.*

**Shylock.** Co dí ten blázen z Hagařina rodu?

**Jessika.** On řekl „sbohem, slečno“, dále nic.

**Shylock.** Dost dobrý troupe,<sup>55</sup> však přenáramný žrout, plž na můj zisk a za dne větší spáč než kočka divoká. – Úl pro trubce můj není dům; a proto pustím ho a pustím k někomu, kde bych si přál, by pomoh prázdnit vydlužený měch. Ted', Jessiko, jdi domů; v okamžik snad budu tady zas; a učň vše, jak jsem ti kázal; zamkni za sebou. „Co na oprati, to se neutratí;“ – to přísloví vždy u šetrných platí.

*Odejde.*

**Jessika.** Již sbohem; osud přát-li bude dále, já otce ztratím a vy dceru vmále.

*Odejde.*

### Výstup 6.

*Tamtéž.*

*Vystoupí Gratiano a Salarino maskováni.*

**Gratiano.** Zde pod tím přístřeškem, Lorenzo chtěl, bych počkal na něho a také vy.

**Salarino.** On skoro zameškal svou hodinu.

**Gratiano.** A jest to div, že váhá přes svůj čas, neb milenci vždy orloj předcházejí.

**Salarino.** Ó, letem desetkrátě bystřejším se nesou Venušiny hrdličky, by zpečetily nový svazek lásky, než aby zachovaly daný slib!

**Gratiano.** Tak bývá vždy. Kdo vstává od hostiny s touž bystrou chutí, s jakou k stolu sed? Kde oř, jenž cválá drahou únavnou zas nazpátek s týmž nezkroceným ohněm, jak po prvé ji změřil? Vše, co jest,

se stíhá ohnivěj, než užívá.

Jak, mladistvému rovna panici neb marnotratníku, loď v zdobě vlajek břeh<sup>56</sup> rodný opouští, jsouc hýčkána a celována větrem záletným!

Jak, rovna marnotratníku, se zpět zas vrací, s žebry ovětralými a zdraným plachtovím, tak vychrtlá a rozbitá a ožebračená týmž větrem záletným!

**Salarino.** Hle, toť Lorenzo; víc o tom jindy.

*Vystoupí Lorenzo.*

**Lorenzo.** Milí přátelé, již odpust'te mi moje prodlení; ne já, však moje záležitosti vás čekat nechaly. – Až bude vám se chtít si zahrát na únosce žen, já na vás počkám zrovna dlouho tak. Sem blíž – zde přebývá můj otec, žid. Kdo jest to v domě tam?

*Vystoupí Jessika nahoře u okna v oděvu pacholika.*

**Jessika.** A kdo jste vy?

Pro větší jistotu to povězte, ač přísahati chci, že znám váš hlas.

**Lorenzo.** Lorenzo a tvá láska.

**Jessika.** Lorenzo jistě a má láska věru; neb koho miluji tak přes míru? A kdož, Lorenzo, ví to, kromě vás, zda vaše jsem?

**Lorenzo.** Jsou svědkem nebesa a tvoje vlastní srdce, že jsi má.

**Jessika.** Tu skříňku chyt'te; stojí za chycení. Jsem ráda noci, že mne nevidíte, neb stydím se za svoji proměnu; však láska slepa jest a milenci zřít nemohou těch hezkých bláhovostí, jež tropí sami; kdyby mohli to, sám Kupid by se zarděl, vida mne tak v hochu změněnou.

**Lorenzo.** Jen sejděte, neb musíte mým pochodníkem být.

**Jessika.** Jak? – Na svou vlastní hanbu svítit mám? Tat' věru sama sebou světlá dost. Ta služba, miláčku, mne prozradí, a musím skryta být.

**Lorenzo.** To, milá, jsi i v rozmilém tom chlapčím oděvu. Však sejdí hned, neb čirá noc si hrá již na uprchlíka a čekají nás při hostině u Bassania.

**Jessika.** Jen dvěře uzamknu a pozlatím se ještě malou hrstkou dukátů a budu u vás hned.

*Odejde nahoře.*

**Gratiano.** Při kápi mé, toť anděl pohanský,<sup>67</sup> ne židovka!

**Lorenzo.** Bůh svědkem, ze srdce ji miluji; jeť moudrá, dobře o ní soudím-li, a krásná, neklamou-li oči mé, a věrná, jakož osvědčila to,

a protož moudrá, krásná, věrná jsouc,  
v mém stálém srdci místa nalezne.

*Vystoupí Jessika dole.*

Ty zde? – Nuž, páni, neváhejme déle,  
neb masky čekají tam u přítele.

*Odejde s Jessikou a Salarinem.*

*Vystoupí Antonio.*

**Antonio.** Kdo zde?

**Gratiano.** Signor Antonio!

**Antonio.** Aj, <sup>58</sup> Gratiano, kde jsou ostatní?

Jest devět hodin, všichni přátelé  
již na vás čekají; dnes není maškar;  
teď vítr příznivě se otočil;  
Bassanio hned vstoupí na koráb;  
já dvacet lidí rozeslal vás hledat.

**Gratiano.** Jsem tomu rád; toť nejlíp se mi hodí,  
na širém moři ještě dnes být s lodí.

*Odejdou.*

### Výstup 7.

*Belmont. Komnata v domě Portiině.*

*Tuš.*

*Vystoupí Portie, Princ marokánský a jejich družiny.*

**Portie.** Ty opony tam odhrňte a skřínky  
zde vznešenému princovi ukažte.

Již tedy volte.

**Princ marokánský.** První zlatá jest

a na ní napsáno: „Kdo zvolí mne,  
mít bude to, co mnozí sobě přejí.“

A druhá, stříbrná, slib nese ten:  
„Kdo zvolí mne, tím tolik vyzíská,  
co zasluhuje.“ – Třetí šedivě  
jest olovo a dí též tupě tak:

„Kdo zvolí mne, vše musí dát, co má,  
a vše jen v sázku.“ – Jakže poznám to,  
že zvolil jsem tu pravou?

**Portie.** V jedné z nich  
jest obraz můj; když dobře zvolíte,  
jsem vaše, princí.

**Princ marokánský.** Kéž nějaký bůh

mou řídil soudnost! Podívejme se;  
chci znovu prohlédnouti nápisy.

Co povídá ta olověná skříň?

„Kdo zvolí mne, vše musí dát, co má,  
a vše jen v sázku.“ – Musí dát; – a zač?

– Jen za olovo? – V sázku za olovo?

Ta skříňka hrozí. Lidé dávající  
vše v sázku činí tak jen v naději  
na velkou výhru. Ale zlatý duch  
se ani k zdání škváru neschýlí;  
a protož nechci za olovo dát  
ni vsadit ničeho. – Co říká zde  
to stříbro ve své barvě panenské?

„Kdo zvolí mne, tím tolik vyzíská,  
co zasluhuje!“ Pozor, Marokánský,  
važ svoji cenu rukou nestrannou.  
Když vážen budeš, jak se vážíš sám,  
žeť zasluhuješ dost: a přec to „dost“  
až k této dámě sáhat nemusí.  
Však báti se o vlastní zásluhu  
by bylo sama sebe zlehčení. –

Co zasluhuji! – Ano, toť ta paní.

Ji zasluhuji rodem, bohatstvím  
i vděkem vrozeným i vychováním  
a nade vše ji zasluhuji láskou.

Což, dále nebloudit a volit zde?

Však ještě prohledněm si průpověď,  
jež vryta do zlata: „Kdo zvolí mne,  
mít bude to, co mnozí sobě přejí.“

Tot' ona: přejet' si ji celý svět;

z čtyř úhlů světe přicházejí sem,  
by zlíbali tu schránku posvátnou,  
tu lidsky dýchající svěťici.

Poušť Hyrkánská a kraje divoké,  
jež v nedohled se táhnou Arabskem,  
jsou nyní jako cesty ujeté  
těm knížatům, již semo putují  
na krásnou Portii se podívat.

A vodní říše, jejíž zbůjná hlava  
svou pěnu chrlí v samu nebes tvář,  
hráz není dobrodružným cizincům;  
však přecházejí jako přes potok,  
by uviděli krásnou Portii.

Nuž, v jedné z těchto skřínek nebeský  
jest její obraz. Můž být v olově?

Tot' kletba, mít tak podlou myšlenku;  
vždyť příliš sprostým byl by tento krov,  
by v tmavém hrobě její rubáš kryl.

Neb má snad v stříbře být, jež desetkrát  
má menší cenu zlata ryzího?

Ó, hříšné pomyšlení! – Drahokam  
tak vzácné ceny v něco horšího  
než zlato nikdy nebyl zasazen. –

Jest peníz v Anglicku, jenž na sobě  
má v zlatě raženého anděla;  
však obraz ten byl vryt jen na povrch:  
zde anděl v zlatém lůžku leží cele.

Sem klíč, já volím zde; již buď, jak buď, –

**Portie.** Zde, princí, jest; a můj-li obraz tam,  
vám náležím.

**Princ marokánský** otevře zlatou skříňku.

**Princ marokánský.** Ó peklo! Co to jest?

Tot' kostlivec a v očním důlku zde  
má lístek popsany. Hned přečtu to.

*Čte.*

Vše ne zlatem, co se třpytí,  
často slýchals hovořiti;  
mnohý člověk prodal šití,  
na pouhý můj zjev chtě zřítí;  
zlaté hroby červy sytí.

Jak jsi smělý, moudrý býti,  
jak jsi mlád, soud stáří míti,  
nemusel bys odvet vzítí:

Chladens v lásce; <sup>59</sup> můžeš jíti.'

Zchlazen věru; – konec snaze;

sbohem, žáre, vítej, mraze!

Již dobře se tu mějte, Portie!

Bych dlouze loučil se, až příliš bolí  
mne u srdce; – tak jde, kdo špatně volí.

*Odejde se svou družinou.*

*Tuš.*

**Portie.** Tot' šťastné zbytí. Dolů s oponou. –

Tak všichni jemu podobní ať jdou!  
Odejdu.

### Výstup 8.

*Benátky. Ulice.*

*Vystoupí Salarino a Salanio.*

**Salarino.** Bassanio, jak pravím, odplul již;  
s ním Gratiano dal se na cestu,  
Lorenzo však tam na korábu není.

**Salanio.** Ten padouch žid svým křikem vybouřil  
i vévodu, jenž šel s ním prohledat  
Bassaniovu loď.

**Salarino.** A přišel pozdě,  
neb koráb odplul již; však vévodě  
tam řečeno, že viděn v gondole  
Lorenzo s milenkou svou Jessikou;  
a též Antonio mu dosvědčil,  
že nejsou na lodi s Bassaniem.

**Salanio.** Co živ jsem neslyšel tak pustý ryk,<sup>60</sup>  
tak nezvyklý a vzteklý, zmatený,  
jak ved si městem židovský ten pes:  
„Má dcera! Ó mé dukáty! Má dcera!  
Ta tam je s křesťanem! Ó křesťanské  
mé dukáty! – Soud! Právo! Dukáty!  
Má dcera! – Měsíc zapečetěný,  
dva zapečetěné a s dukáty  
a s dublony mi dcera ukradla!  
A klenoty, dva kameny, dva velké  
a vzácné drahokamy ukradla  
mi moje dcera. Soude! Najdi děvče,  
má skvosty na sobě a dukáty!“

**Salarino.** A za ním všichni kluci benátská  
se hrnou, křičíce: „Mé kameny!  
Má dcera! Moje dukáty!“

**Salanio.** Ať jen  
Antonio teď lhůtu dodrží,  
sic zle to zaplatí.

**Salarino.** Tos dobře vzpomněl.  
Já včera mluvil s jakýms Francouzem  
a ten mi řekl, že v mořské úžině,  
jež od Anglicka dělí Francii,  
loď z našich krajů s vzácným nákladem  
se ztroskotala. – Vzpomněl jsem si hned  
Antonia, když mi to povídal,  
a v duši přál si, by nebyla jeho.

**Salanio.** Jest radno, abys mu to oznámil,  
však náhle ne, bys nezarmoutil ho.

**Salarino.** Muž lepší po té zemi nechodí.  
Já viděl jsem ho, jak s Bassaniem  
se loučil. Řeklť mu Bassanio,  
že uspíš svůj návrat. – Odvětil:  
„Tak nečíte; a záležitost svou  
jen ledabyly neodbyvejte  
mně k vůli, ale času dočkejte,  
až plně dozraje. Co týče se  
pak toho dluhopisu u žida,  
naň nemyslete v milující duši!  
Jen buďte vesel a vše nejpřednější  
své myšlenky svým vzdejte námluvám  
a takým krásným lásky projevům,  
jež budou vám tam nejlíp slušeti.“

A vtom, zrak maje zalit slzami,  
tvář odvrátil, vztah ruku za sebe  
a s vřelostí až srdce jímající  
mu ruku tisk; – a tak se rozešli.

**Salanio.** Jen kvůli němu tuším svět mu milý.  
Již pojďme, prosím tě, jej vyhledat  
a zádumčivost, jíž se oddává,  
tak nebo jinak hledme rozptýlit.

**Salarino.** Tak učinme.  
Odejdu.

### Výstup 9.

*Belmont. Komnata v domě Portiině.*

*Vystoupí Nerissa a Sloužící.*

**Nerissa.** Jen rychle, rychle, odhrň oponu;  
princ aragonský složil přísahu  
a v okamžení přijde k volbě sem.

*Tuš.*

*Vystoupí Princ aragonský, Portie a jejich družiny.*

**Portie.** Hle, tam jsou skřínky, principi vznešený;  
tu zvolíte-li, která chová mne,  
hned naše svatba bude slavena;  
leč chybíte-li, bez všech dalších slov  
hned musíte nás, principi, opustit.

**Princ aragonský.** Tři věci přísahal jsem zachovat;  
tož předně: nikomu že nezradím  
a nikdy skřínku, kterou zvolil jsem;  
dál: jestli pravou skřínku nezvolím,  
že nikdy ve svém žití nebudu  
se o nevěstu více ucházet;  
a posléz: nebude-li přát mi štěstí,  
že hned vás opustím a odejdu.

**Portie.** To každý přísahá, kdo uchází se  
o moji nepatrnou osobu.

**Princ aragonský.** A tak jsem já se rozhod. Štěstí teď  
kéž přálo mého srdce naději!  
Hle, zlato, stříbro, sprosté olovo.  
„Kdo zvolí mne, vše musí dát, co má,  
a vše jen v sázku.“ – Krásněj vypadat  
bys muselo, než dal bych cos neb vsadil. –  
Co praví zlatá skříň? – „Kdo zvolí mne,  
mít bude to, co mnozí sobě přejí.“  
Co mnozí přejí si! – To „mnozí“ můz  
dav hlupců znamenat, jenž volí jen  
dle zdání, více nenaučiv se,  
než co jej pošetilý učí zrak,  
jenž nitro nezkoumá, leč jako rorýs  
si hnízdo lepí na zevnější zeď,  
kde v povětří<sup>61</sup> se v cestě nalézá  
a nárazu kdekeré nehody.  
Já nechci volit, co si mnozí přejí;  
neb nechci státi s duchy všedními  
a raditi se v davy surové.  
Nuž k tobě, klenotnice stříbrná;  
svůj nápis ještě jednou opakuj:  
„Kdo zvolí mne, si tolik vyzíská,  
co zasluhuje.“ – Dobře řečeno;  
neb kdož má vycházeti za štěstím<sup>62</sup>  
a ctěn být bez pečeti zásluhy?  
Ať nikdo hodnost nezaslouženou  
si neosobuje. – Ó kéž by statků

a důstojenství, čestných úřadů  
se cestou křivou nenabývalo  
a skvělé pocty zakupovaly<sup>63</sup>  
se pouze toho zásluhou, či jsou!  
Jak mnozí pak by dali na hlavu,  
kdož stojí nyní s hlavou odkrytou!  
Jak mnohý sloužil by, kdo poroučí!  
Co nízké chátry by se vyplelo  
z té pravé setby cti! – A co by cti  
zas vybralo se z plev a trosek věků,  
by znov se zaskvělo! – Leč k volbě mé!  
„Kdo zvolí mne, si tolik vyzíská,  
co zasluhuje.“ – Beru zásluhu.  
Klíč od této mi dejte; a mé štěstí  
ať okamžitě zde se otevře.

*Otevře skříňku stříbrnou.*

**Portie** (*stranou*). Až příliš dlouho váhal o svůj nález.

**Princ aragonský**. Co to? – Toť obraz blikavého blázna,  
jenž podává mi list. – Hned přečtu to.

Ó, jak jsi nepodoben Portii,  
mým nadějím a mojí zásluze!  
„Kdo zvolí mne, si tolik vyzíská,  
co zasluhuje,“ – Nezasluhuji  
nic víc než tuto hlavu bláznovu?

Toť cena má? – Mé zásluhy nic lepší?

**Portie**. Být viníkem a soudcem rozdílné  
jsou výkony a vždycky v odporu.

**Princ aragonský**. Co tady psáno?

*Čte.*

Sedmkrát žár stříbro taví;  
sedmkráté rozum zdravý  
zkoušen jest, než soud má pravý.  
Mnozí se jen stíny baví;  
jejich štěstí stín je hravý.  
Blázni, stříbrem bleskotaví,  
světem jdou; – zde ten se staví!  
Vezmi ženu, jakou chceš,  
hlavy mé se nezbudeš;  
zde jsi hotov – ať už jdeš!

Déle meškat, větší bloud  
ještě tady budu slout!

S hlavou blázna pro choť spěl jsem,  
s dvěma z námluv odešel jsem.  
Sbohem, krásko, – chci svůj žal<sup>64</sup>  
tich nést, jak jsem přísahal.

*Odejde Princ aragonský se svou družinou.*

**Portie**. Mol tak vždy si křídla spal!

Těch bláznů mudráckých! – Když volit chtějí,  
pro samý důvtip moudrost utrácení.

**Nerissa**. Přec jen má pravdu slovo starých matek,  
že šibenice souzena i sňatek.

**Portie**. Pojd', Nerisso, a stáhni oponu.

*Vystoupí Sloužící.*

**Sloužící**. Kde jest má paní?

**Portie**. Zde; – co chce můj pán?

**Sloužící**. U vaší brány, slečno, sestoupil  
teď mladý Benátčan, jenž přichvátal,  
by svého pána příchod oznámil.  
I přináší vám vzácné pozdravy,  
to jest krom poklony a dvorných slov  
též dary velké ceny. Neviděť

jsem nikdy švarnějšího posla lásky.

Tak v dubnu nehlásá den líbezný,  
že léto nádherné již blízko jest,  
jak posel tento před svým pánem jde.

**Portie**. Nic dále, prosím tě; mám skoro strach,  
bys neřek, že to nějaký tvůj strýc;  
tak pln jsi o něm chvály sváteční.

Pojd', Nerisso, ať hned se podívám,  
jak švarný posel od Mílka jde k nám.

**Nerissa**. Kéž jest Bassaniův, dejž, Mílku, sam!

*Odejdou.*

## TŘETÍ DĚJSTVÍ

### Výstup 1.

*Benátky. Ulice.*

*Vystoupí Salanio a Salarino.*

**Salanio**. Nuž, jaké noviny jsou na Rialtu?

**Salarino**. Do té chvíle tam nevyvraceno, že Antoniův  
koráb s bohatým nákladem v mořských úžinách<sup>65</sup> se  
ztroskotat. Goodwins tuším ta místa jmenují; velmi  
nebezpečné mělčiny a osudné, kde prý leží pochovány  
trosky mnohé statné lodí, jest-li kmotra pověst vůbec  
pocitivá žena od slova.

**Salanio**. Přál bych si, aby byla nejprolhanější klepnou,  
jaká kdy chrupala zázvor<sup>66</sup> aneb svým sousedkám  
namlouvala, že oplakává smrt třetího manžela. Ale bez  
okolků a odbočování od přímé cesty řeči, pravda jest, že  
dobrý Antonio, poctivý Antonio – ó kéž bych měl slova  
dost hodného, by provázelo jeho jméno! –

**Salarino**. Jen rychle, ke konci!

**Salanio**. Jak? Co povídáš? – Ano; konec jest, že o loď  
přišel.

**Salarino**. Přál bych si, aby to byl konec jeho ztrát.

**Salanio**. Nech mne závčas říci „amen“, sice mi d'ábel  
splete modlitbu, neboť zde přichází v podobě žida.

*Vystoupí Shylock.*

Nu co, Shylocku; co nového jest mezi kupci?

**Shylock**. Vy jste věděli, a nikdo tak dobře, nikdo tak dobře  
jako vy, o útěku mé dcery.

**Salarino**. Toť se rozumí; a já znám krejčího, jenž jí  
zhotovil křídla k úletu.

**Salanio**. A Shylock zase ví, že byl ptáček opeřen, a tak už  
to bývá v jejich povaze, že vylétají z hnízda.<sup>67</sup>

**Shylock**. Jest proto zatracena.

**Salarino**. Toť jisto, může-li být d'ábel jejím soudcem.

**Shylock**. Mé vlastní tělo a krev se bouří!

**Salanio**. Fi, stará zdechlino! – Bouří se v takovém stáří?

**Shylock**. Jářku, má dcera jest mé tělo a má krev.

**Salarino**. Mezi tělem tvým a jejím jest větší rozdíl než  
mezi černým achátem<sup>68</sup> a slonovinou a mezi vaší krví  
větší různost než mezi vínem červeným a rýnským. Ale  
povězte nám, neslyšel jste, zdali utrpěl Antonio nějakou  
ztrátu na moři, či ne?

**Shylock**. Tu mám to druhé nadělení: bankrotář,  
marnotratník, který sotva smí vystrčiti hlavu na Rialtu;  
žebrák, jenž tak vyšňořen chodíval na trh. – Ať jen dbá  
svého zápisu. – Přezdíval mi lichvářů; – ať dbá svého  
zápisu. Půjčovával peníze z křesťanské lásky; – ať jen  
dbá svého zápisu!

**Salarino**. Aj, vždyť jsem jist, že propadne-li, masa z něho  
nevezmeš. Co s ním budeš dělat?

**Shylock.** Vnudit ryby; nenakrmí-li nic jiného, nakrmí mou pomstu. On mne potupil, o půl milionu výdělků mne připravil, smál se mým ztrátám, usklíbal se nad mým ziskem, pohrdal mým národem, kazil mé obchody, ochlazoval mé přátele, rozněcoval mé protivníky; – a proč? – Že jsem žid! – Cožpak žid nemá očí? Nemá žid rukou, ústrojů, těla úměru, smyslů, náklonností, vášní? Neživí-li se toutéž stravou, nezraněn-li touže zbraní, není-li podroben stejným neduhům, léčen stejnými prostředky, mrazen i ohříván touž zimou a týmž létem jako křesťan? Bodnete-li nás, zdaž nekrvácíme? – Lechtáte-li nás, zdaž se nesmějem? – Dáte-li nám jedu, zdaž neumíráme? – A ukřivdíte-li nám, zdaž nemáme se mstít? Když jsme jako vy ve všem ostatním, chceme vám být podobní i v tom, Ublíží-li žid křesťanu, jaká jest jeho pokora? Pomsta. – Ublíží-li křesťan židu, kam se má jeho trpělivost obrátit po příkladu křesťanském? K pomstě. – Zlobu, kteréž mne učíte, chci páchat; půjde to těžko,<sup>68</sup> ale já předčím vaše návody.

*Vystoupí Sloužící.*

**Sloužící.** Pánové, Antonio, můj pán, jest doma a přeje si mluvit s vámi oběma.

**Salarino.** Po celém městě jsme ho hledali.

*Vystoupí Tubal.*

**Salanio.** Zde přichází druhý z té čeládky; třetí se k nim tak hned nenajde, leda by se sám ďábel požídoval.

*Odejdou Salanio, Salarino a Sloužící.*

**Shylock.** Nuže, Tubale, co nového z Janova? Našels mou dceru?

**Tubal.** Několikrát jsem přišel tam, kde jsem o ní slyšel, ale nalézt ji nemohu.

**Shylock.** Aj, tak, tak, tak! Diamant ten tam, dva tisíce dukátů mne stál ve Frankobrodě! Nikdy dřív, až teď, nepadla kletba na můj lid; já ji nikdy necítíl, až teď. Dva tisíce dukátů jen v tom a jiné drahé, drahé klenoty. Chtěl bych, aby má dcera ležela mi mrtva u nohou a měla ty klenoty v uších! Chtěl bych, aby ležela na marách u mých nohou s těmi dukáty v rakvi! – Žádné zvěsti o nich? Tak, tak; – a nevím ani, co se utratilo pátráním. – Ztráta na ztrátu! Zloděj odnese tolik, a tolik stojí mne hledání zloděje. A žádného dostiucínění, žádné pomsty. A nikde se nehne neštěstí, jen to, co na mé plece dopadá; nikde vzdechu krom toho, jež vydechnu já, nikde slzí než ty, jež vypláču sám!

**Tubal.** Inu, také jiní lidé mají neštěstí: Antonio, jak doslechl jsem v Janově –

**Shylock.** Jak, jak, jak? Neštěstí, neštěstí?

**Tubal.** – přišel o koráb na cestě z Tripole.

**Shylock.** Bohudíky, bohudíky! Je to pravda, je to pravda?

**Tubal.** Mluvil jsem s několika plavci, kteří z trosek unikli.

**Shylock.** Děkuji ti, dobrý Tubale. Dobrá novina, dobrá novina! Ha ha! Kde? V Janově?

**Tubal.** Vaše dcera utratila v Janově, jak jsem slyšel, za jednu noc osmdesát dukátů.

**Shylock.** Vrážíš dyku do mne! Co živ již neuvidím svoje zlato. Osmdesát dukátů na jedno posezení! Osmdesát dukátů!

**Tubal.** Sem do Benátek jelo se mnou několik Antoniových věřitelů a ti přísahají, že musí přijít na mizinu.

**Shylock.** To mne velmi těší; budu ho trýznit, budu ho mučit; – to mne těší.

**Tubal.** Jeden z nich mi ukazoval prsten, jež dostal od vaší dcery za opici.

**Shylock.** Mor na ni! Ty mne mučíš, Tubale; to byl můj tyrkys. Dala mi ho Leah ještě za svobodna. Nebyl bych ho dal za celý prales opic.

**Tubal.** Ale Antonio jest opravdu zničen.

**Shylock.** Ba pravda, navlas pravda. Jdi, Tubale, a zjednej mi drába; zamluv ho o čtrnáct dní napřed. Chci jeho srdce mít, když propadne, neboť nebude-li ho v Benátkách, mohu obchodovat, jak chci. Jdi, jdi, Tubale, a přijď za mnou do synagogy. Jdi, dobrý Tubale; – do naší synagogy, Tubale.

*Odejdou.*

## Výstup 2.

*Belmont. Komnata v domě Portiině.*

*Vystoupí Bassanio, Portie, Gratiano, Nerissa a družina.*

**Portie.** Jen prosím sečkejte; den nebo dva se zdržte, nežli osud zkusíte,

neb zvolíte-li chybně, ztracena

mi vaše společnost; tož prodlete.

Cos říká mi – však láska není to –,

že bych vás ztratit nechtěla. Sám víte,

že nenávisť v ten způsob neradí.

Však abyste mi dobře rozuměl

– a dívka pouze myslet smí, ne mluvit –,

já chtěla bych vás měsíc nebo dva

zde pozdržet, než odvážíte se

té sázky o mne. Nějak mohla bych

vás poučit, jak byste volil dobře;

však tím bych byla křivopřísežnou.

To nikdy nechci; tak se může stát,

že chybíte; – a stane-li se tak,

jste příčinou, že hříšně přát si budu,

bych byla zrušila svou přísahu.

Těch vašich očí! Uhranuly mne

a rozdělily: jedna půl jest vaše

a druhá vaše, moje, říci chci;

však jest-li moje, tedy vaše též,

a protože celá náležím jen vám.

Ó žel těch časů zlých, jež vlastníka

a jeho práva dělí od sebe!

A tak, ač vaše, vaše nejsem přec. –

Nuž, nebudu-li, za to štěstěna

ať trestána jest peklem, a ne já.

Až příliš dlouho mluvím; činím tak,

bych oddálila čas, jej provlekla

a prodloužila a tak zdržela

vás před volbou.

**Bassanio.** Již volit nechte mne, neb tak jsem jako na mučidle živ.

**Portie.** Že na mučidle jste, Bassanio?

Tož přiznejte se, jaká zrada skrývá se v lásce vaší?

**Bassanio.** Jenom ošklivá

ta zrada nedůvěry, budící

strach o splnění blaha lásky mé.

Tak právě moh by žítí v přátelství

sníh s ohněm jak má láska se zradou.

**Portie.** Přec bojím se, že na mučidle jen tak mluvíte, kde lidé nuceni

jsou mluvit, ať již to cokoliv.

**Bassanio.** Mně život příslibte a vyznám pravdu.

**Portie.** Nuž, tedy vyznejte a buďte živ.

**Bassanio.** Ba vyznat se a býti v lásce živ jest všecken obsah mojí zpovědi.

Ó blahá muka, když můj tryznitel mne učí odpovídat k spáse mé!

Leč, nechť svůj los již najdu u skřínek!

**Portie.** Nuž, buď si; v jedné z nich jsem uzamčena, a milujete-li, mne najdete.

Ty, Nerisso, i druží, odstupte.

Ať hudba zní, když k volbě přikročí!

Tak chybi-li, se rozplývá v hudbě,

jak labuť dokoná; a porovnání

bych dovršila, moje oči budou

mu jezerem a vodním lůžkem smrti.

Snad vyhrá; a co hudba bude pak?

Ó, buďet jako slavný polnic břesk,

když věrní poddaní se sklánějí

před vládcem nově korunovaným;

pak bude jak ty zvuky líbezné,

jež vkrádají se na úsvitu dne

v sluch sněním blaženého ženicha

a volají ho k sňatku. – Nyní jde,

ne s menším vděkem, s větší láskou však

než mladý Alcides, když osvobodil

tu žertvu panenskou,<sup>70</sup> již plačící

kdys Trója vedla k mořské obludě.

Já žertvou stojím zde; ti ostatní

jsou v dáli jako ženy dardanské,

jež s uplakanou tváří vyšly ven,

by uviděly konec zápasu.

Jdi, Herakle, – tvým žitím žiju já;

a větší obava mi srdce mrazí,

jak dívám se, než tomu, kdo v boj vchází.

*Hudba, mezitím co Bassanio hledí zamýšlen na skříňky.*

*Zpěv.*

Pověz, kde se láska skrývá,

v hlavě-li či v srdci bývá?

Jak se rodí, čím je živa?

Odpověz mi, odpověz,<sup>71</sup>

Zrak ji rodí, pohled pase;

láska žije, zmírá zase

v kolébce, kde houpala se –

Hlaste hranou lásky skon;

bim, bam, Mm; –já houpám zvon.

**Sbor.** Bim, bam, bim.

**Bassanio.** Tak zdání zevnější muž nejméně

se shodovati s pravou podstatou.

Svět okrasami stále mámen jest.

Kde v právu pře tak porušené, křivé,

jež zamlouvavým hlasem líčena,

by nezastřela podlou tvářnost svou?

Kde v náboženství prokletého bludu,

ježž neposvěti čelo střízlivé

a nedoloží z Písma, skrývají

i kletost samu krásnou ozdobou?

Ba není neřesti tak pošetilé,

by jakýs odznak ctnosti nebrala

si za pokrývku. – Kolik zbabělců,

jichž srdce klamná jsou jak schody z písku,

přec na bradách vous nosí Herakla

neb Marta mračného, a v útrokách,

když prozkoumáš je, mají mléčná játra:

ti, aby strašnými se činili,

se šatí statečností výstřelky.

Viz krásu – jak i ona kupuje

se na váhu; – a v přírodě to div,

že ti, kdož tak se zdobí nejvíce,

jsou nejlehčí. Ty zlaté kadeře,

jež na domnělé kráse v ozdobných

se krouží prstencích a laškují

tak hravě s větrem, často bývají

dar jiné hlavy; lebka, na které

kdys vyrostly, jest dávno pohřbena.

Tak ozdoby jsou jenom ošidný

břeh moře nad vše nebezpečného,

jsou krásný závoj, zahalující

jen sličnost Indiánky;<sup>72</sup> slovem jsou

jen pravda zdánlivá, jíž lestný čas

se přioděl, by nejmoudřejší zmát.

A protož, lesklé zlato, tvrdá kdys

ty stravo Midasova, nechci tě;

ni tebe, bledý, sprostý parobe,

jenž sloužíš od člověka k člověku;

však tebe chci, ty chudé olovo,

jež více hroší, nežli slibuješ;

tvůj prostý zjev<sup>73</sup> mi nad výmluvnost jesti;

a volím zde; – kéž vzejde z toho štěstí!

**Portie (stranou).** Jak všechny jiné city přešly v dým!

Vše pochybnosti s náhlým zoufalstvím,

zlá žárlivost a bázeň mrazivá! –

Ó, ztiš svůj plápol, láska zářivá,

stav hojnost svou, slast mírně deštit nech;

jsem šťastna přespříliš v tvých darech všech;

své blaho umenši, sic zalknu se. –

**Bassanio (otvírá olověnou skříňku).**

Co vidím? – Obraz krásné Portie!

Kdo z polobohů přiblížil se kdy

tak přírodě? Zda hýbou se ty oči,

neb jak se před mým zrakem vznášejí,

se zdají býti v pohybu? – Zde rty

jsou pootevřeny, jež oddělil

dech nektarový,<sup>74</sup> taká sladká hráz

ať loučí soudruhy tak líbezné!

Zde v jejím vlasu malíř na pavouka

si pozahrál a utkal zlatou síť,

by lapal mužská srdce hbitěji

než mušky<sup>75</sup> v pavučinách. – Však ty oči!

Jak mohl vidět, by je utvořil?

Když jedno vymaloval, zdá se mi,

že mohlo oslepit jej na obě

a samo bez blížence zůstat.

Leč jako mojí chvály podstata

zde ubližuje tomu obrazu,

jej nedoceňujíc, tak nedostih

sám obraz svého vzoru podstaty.

Zde list; v něm obsah, souhrn mého blaha:

*Čte.*

An tě neklamal vzhled,

šťastný los tě k volbě ved;

pravá jest, má štěstí v sled:  
nechtěj víc a chop je hned.  
Máš-li to za pozhnání,  
jak se štěstí k tobě sklání,  
obrat' se a bez váhání  
polibkem svou pozdrav paní.

Tot' hezký přípis. – Slečno, svolíte-li,  
dám hned i беру, jak ten lístek velí.

*Políbí ji.*

Jak v závodech z dvou jeden zápasník,  
an slyší potlesk, hlučný lidu křik  
a myslé sám, že dobře obstál v boji,  
přec hledí v pochybnostech, zmaten stojí,  
zdaž tato bouře chvály jemu platí:  
tak, třikrát krásná paní, tady státi  
mne v pochybách, zda pravdu vidím, zříte,  
než sama souhlasem vše potvrdíte.

**Portie.** Done Bassanio, zde vidíte  
mne státi tak, jak jsem. Ač pro sebe  
tak nejsem ctižádostiva, bych přála si  
být mnohem lepší, přece kvůli vám,  
bych dvacetkrát se ztrojnásobnit chtěla,  
být krásnější bych chtěla tisíckrát  
a desettisíckrát bohatší  
jen proto, abych u vás cenu měla,  
tož ctnostmi, krásou, statky, přáteli  
nad každou cenu. – Avšak souhrn všeho,  
co u mne, jest jen souhrn něčeho,  
co prostým slovem zveme: necvičena  
a nezkušená dívka, šťastná v tom,  
že dosud ještě není stará tak,  
by nemohla se učit; šťastnější,  
že není tupá tak, by neuměla  
se učit, a nejšťastnější v tom,  
duch její povolný že svěřuje  
se duchu vašemu, jí byste vlád  
co její choť a vůdce, její král.  
Má osoba a vše, co mého jest,  
teď vaším stává se. – V ten ještě mžik  
jsem byla paní těchto krásných síní,  
svých sluhů vládkyní, svou královnou;  
a nyní, právě teď, ten dům, ti služi  
a sama já jsme vaši, pane můj.  
Vše odevzdávám tímto prstenem;  
však jestli kdy se rozloučíte s ním,  
jej ztratíte neb dáte někomu,  
to bude značit vaší lásky zmar  
a mně dá podnět k trpké žalobě.

**Bassanio.** Vše slova jste zbavila mne, paní má,  
a jen mých tepen krev k vám hovoří.  
Vše síly mé jsou v zmatku takovém,  
jak uchvacuje zradostněný dav,  
jenž vyslech milého knížete  
řeč krásnou proslavit a ztlumeně  
teď hlučí; každé něco splyvá v šum,  
v směs něčeho krom radosti, jež hlesá,  
neb nemá jest. Však tento prsten váš  
až od mého se prstu odloučí,  
i život půjde s ním. Ó, směle pak  
jen řekněte: Bassanio jest mrtev!

**Nerissa.** Teď, pane můj a paní, na nás jest,

kdož stranou stáli jsme a viděli  
svá přání vzkvétat, bychom zvolali:  
Zdar, štěstí, pane náš i velitelko!

**Gratiano.** Done Bassanio a vzácná slečno,  
vše blaho přeji vám, jež sami jen  
si přáti můžete, neb vím, též vy  
že žádného mne zbavit nechcete.  
I až pak budou Vaše Vzácnosti  
své věrné lásky vyměňovat slib,  
tož prosím dovolte, bych zároveň  
směl s vámi svatbu mít.

**Bassanio.** Ze srdce rád,  
jen jestli sobě ženu opatříš.

**Gratiano.** Dík, pane, vy jste mi ji opatřil.  
Můj zrak tak bystře hledí jako váš;  
vy paní viděl jste, já společnici.  
Vy miloval jste, já pak mezi tím;  
a švarnější jsem nebyl v tom než vy.  
Zdar váš na těchto skřínkách spočíval  
a také můj, jak teď věc dopadá.  
A námluvami až se upotiv  
a přísahaje přísahami lásky,  
až patro vyschlo mi, jsem nakonec  
– slib konce nemá-li – od této krásky  
slib dostal, mou že lásku oplátí,  
když vaše u paní mít bude zdar.

**Portie.** To pravda, Nerisso?

**Nerissa.** Tak, slečno, jest,  
když ráčíte jen k tomu svoliti.

**Bassanio.** A myslíte to vážně, Gratiano?

**Gratiano.** To vskutku, pane.

**Bassanio.** Tedy velice  
náš sňatek bude vaší svatbou poctěn.

**Gratiano.** Za první klouče tisíc dukátů!

**Nerissa.** Jak – sázka?

**Gratiano.** Ne, tu bychom nevyhráli,  
než zřídíme si vlastní posadu.  
Však hle, Lorenzo se svou pohankou!  
A s ním Salerio, můj starý druh.

*Vystoupí Lorenzo, Jessika, Salerio a Posel z Benátek.*

**Bassanio.** Lorenzo, buďte vítán; a vy též,  
Salerio, zde vůbec vítat-li  
mí novost mého stavu připouští.  
Vy dovolíte, drahá Portie,  
bych vítal přátele a krajany.

**Portie.** Já s vámi; jsou tu mile vítáni.

**Lorenzo.** Dík Vaším Vzácnostem. – Já, pane, sám  
jsem nehodlal vás navštívit zde,  
však cestou potkal jsem Saleria,  
jenž naléhal, že odřici jsem nemoh,  
bych k vám jej doprovodil.

**Salerio.** Ano, pane,  
já prosil jej a mám své příčiny.  
Signor Antonio jej doporučí.

*Podává Bassaniově list.*

**Bassanio.** Dřív nežli jeho dopis otevru,  
mi prosím povězte, jakže se má  
můj dobrý přítel?

**Salerio.** Není nemocen,  
můj pane, ledaže snad na mysli;  
ni zdrav, krom zdrav-li není na duchu.

Ten dopis objeví vám jeho stav.

**Gratiano.** Tu cizinku přec pozdrav, Nerisso, a uvítej ji. Vy, Salerio, mi ruku podejte. Co nového jest v Benátkách? Jak má se tam náš kupec královský, Antonio? Víím, že se našim zdarem potěší; jsme Jasonové a zde dobyli jsme rouna zlatého.

**Salerio.** Já bych si přál, jen byste byli rouna dobyli, jež ztratil on.

**Portie.** V tom jeho dopisu jest obsah neblahý, neb všechnu barvu z Bassaniovy tváře ukrádá. Toť zemřel drahý přítel nějaký; nic jiného tak změnit nemohlo by statečného muže vzezření. Jak? – Hůř a hůř! – Aj, Bassanio, jsemť vaše polovice, náleží mi také půle všeho, co ten list vám přináší.

**Bassanio.** Ó drahá Portie, toť několik jest nejsmutnějších slov, jež třisnila kdy papír. – Dobrá slečno, když nejprv jsem vám vyznal lásku svou, tu řek jsem upřímně, vše bohatství, co mám, že jen v mých žilách koluje: že šlechtic jsem. – A pravdu jsem vám děl; však přece, drahá slečno, sebe váže tak rovna ničemu, jak shledáte, jsem přes míru byl chlubným. Když jsem řek, že statkem nejsem nic, já říci měl, že chudší jsem než nic; neb v zástavu jsem sebe drahému dal příteli a svého přítele jsem v zástavu dal nepříteli nejkrutějšímu, by zmnožil statek můj. – Zde, slečno, list; toť samo tělo mého přítele a každé slovo rána zející, z níž prýští se krev jeho života. Však, pravda-li to jest, Salerio, – že všechny jeho statky ztraceny?<sup>76</sup> Nic nepřiplulo domů z Tripole ni z Mexika a z moří anglických, z Lisbony, Berberska a Indie? A jediný že koráb neušel, ni jeden, strašlivému nárazu těch skalin lodě v trosky tříštících?

**Salerio.** Ni jeden, pane můj. A mimo to, jak zdá se, kdyby peníze i měl, by židu zaplatil, žid nevzal by jich. Ba nikdy tvora v lidské podobě jsem nepoznal, jenž byl by dychtiv tak a zrovna hltav zmařit člověka. Dnem nocí na vévodu dotírá a pro rušení státní svobody chce žalovat, když odeprou mu právo. Již dvacet kupců, sám též vévoda a nejpřednější z našich velmožů mu domlouvali, ale nikdo z nich

jej nemůž odvrátit od zlobné pře stran propadlosti, práva, zápisu.

**Jessika.** Když doma byla jsem, já slyšela, jak Tubalovi zapřísahal se a Chusovi, svým rodákům, že spíš Antoniova chce masa dostati než dvacaterou hodnotu té sumy, již jest mu dlužen; a já, pane, víím, když zákon, moc a řád se neoprou, že zle se bude dít s Antoniem.

**Portie.** A jest to tedy drahý přítel váš, jenž nalézá, se v této nesnázi?

**Bassanio.** Můj přítel nejdražší, muž nejvládnější, duch nejlepší a ve své ochotě vždy neunavný; muž, jenž vyniká ctí starořímskou víc než kdokoliv zde v Itálii.

**Portie.** Co jest židu dlužen?

**Bassanio.** Dluh za mne, tři tisíce dukátů.

**Portie.** Nic více? Dvakrát tolik dejte mu a zničte zápis; ano zdvojnásobte tu sumu, potom ztrojnásobte ji, než aby přítel rázu takého měl ztratit vlasu pro Bassania. – Dřív pojďte do chrámu mne chotí zvát, pak do Benátek za přítelem hned; neb spočinouti podle Portie vy nesmíte mi s duší neklidnou. Dost zlata bude, byste dvacetkrát tam zaplatil ten malicherný dluh; pak sem se vraťte s věrným přítelem. My s Nerissou zde zatím budem žít jak panny a jak vdovy. – Nuž, teď v chrám, v den svatební hned odjedete sám. Zde vítání ať přátelé jsou vaši!<sup>77</sup> Tak drazé koupén jste mi ještě dražší. Však přečtěte mi dopis přítelův.

**Bassanio (čte).** Milý Bassanio, – všechny moje koráby jsou ztraceny, věřitelé stávají se krutými, -moje jmění jest na úpadku, můj zápis židovi propadlý; a poněvadž jest nemožno, abych jich zaplacením zůstal na živu, jsou všechny dluhy mezi vámi a mnou vyrovnány. Chtěl bych vás jen ještě vidět při své smrti. Nicméně učínte, jak vám libo. Nemá-li vás vaše láska k tomu, abyste přišel, můj list vás mnut.

**Portie.** Můj milence, vše rychle obstarujte, ať jste již na cestě!

**Bassanio.** Když dovolujete mi odejít, vše uspíším; však než se vrátím zas, mne spánek nezdrží; a oddech, klid se nesmí vloudit mezi mne a vás.

*Odejdou.*

### Výstup 3.

*Benátky. Ulice.*

*Vystoupí Shylock, Salarino, Antonio a Žalářník.*

**Shylock.** Dej, žalářníku, pozor na něho a nemluv o milosti; blázen to, jenž zdarma rozpůčoval peníze.

Dej, žalářníku, pozor na něho.

**Antonio.** Slyš, dobrý Shylocku!



**Shylock.** Svůj zápis chci;  
 nic nemluv proti mému zápisu;  
 já přísahal, že chci, co upsáno.  
 Ty zvals mne psem, než příčiny jsi měl;  
 nuž jsem-li pes, mých tesáků se chraň!  
 Však vévoda mi zjedná právo mé.  
 Já divím se, ty drábe ničemný,  
 tvé dobrotě,<sup>78</sup> žes k jeho žádosti  
 s ním vyšel z vězení.

**Antonio.** Jen prosím slyš.

**Shylock.** Svůj zápis chci a tebe slyšet nechci;  
 svůj zápis chci, a proto nemluv nic.  
 To nedám ze sebe si udělat,  
 bych slabý byl a usazený<sup>79</sup> bloud  
 a vrtěl hlavou, měknul, povzdychával  
 a vzdal se prostředníkům křesťanským.  
 Již nechod' za mnou, nechci dalších řečí:  
 chci setrvaťi na svém zápisu.

*Odejde.*

**Salarino.** Toť nejkřutější hafan, jaký kdy  
 byl mezi lidmi.

**Antonio.** Již ho nechte být;  
 dál s marnou prosbou za ním nepůjdu.  
 Mé bezživotí hledá; však vím proč:  
 já často z jeho pokut vyprostil  
 jsem dlužníky, když posteskli si mi,  
 a proto jeho zášť.

**Salarino.** K té pokutě  
 však vévoda mu nikdy nesvolí.

**Antonio.** Běh práva nemůž zdržet vévoda;  
 neb kdyby ztenčily se výhody,  
 jež cizinci zde mají v Benátkách,  
 tím spravedlnost jeho úřadu  
 by utrpěla ujmu velikou;  
 neb zisk a obchod města našeho  
 jest odvislý od všechněch národů.  
 Již tedy pojďme; žal a ztráty mé  
 tak utýraly mne, že libra masa  
 mi stěží zbude zítra na těle  
 pro mého krvavého věřitele.  
 Pojď, žalárníku. – Dejž jen Bůh, by přišel  
 Bassanio se na mne podívat,  
 jak platím zaň; pak děj se již co děj!

*Odejdou.*

#### Výstup 4.

*Belmont. Komnata v domě Portiině.*

*Vystoupí Portie, Nerissa, Lorenzo, Jessika a Baltazar.*

**Lorenzo.** Ač mluvím tak u vaší přítomnosti,  
 přec dovolu mi říci,<sup>80</sup> paní má,  
 jak šlechtěným a opravdovým citem  
 jste nadána pro božské přátelství;  
 což nejvíc zjevno v tom, že snášíte  
 tak nepřítomnost svého manžela.  
 Leč věduc, komu vzdáváte tu čest,  
 jak ryzímu jste muži přispěla,  
 jak věrný druh to chotě vašeho,  
 vy jistě byla byste hrdější  
 na dílo to, než štědrost obvyklá  
 by kdy vás k tomu mohla pohnouti.

**Portie.** Já nikdy nelitovala, cos dobrého

když učinila jsem; – tak ani teď  
 mi není toho žel; neb mezi druhy,  
 již spolu obcují a tráví čas,  
 jichž duše nosí stejné lásky jho,  
 být jistě musí jakás podobnost<sup>81</sup>  
 i v rysech, způsobech i na duchu.  
 I myslím tak, že ten Antonio,  
 jsa mého chotě přítel nejdrazší,  
 být jistě musí jako manžel můj.  
 Když tomu tak, jak malá cena jest,  
 již dala jsem, bych vykoupila tím  
 své duše podobu<sup>82</sup> z muk pekelných.  
 Leč toť se blíží vlastní pochvale;  
 nic o tom dál. Teď slyšte jinou věc:  
 Lorenzo, vašim rukám svěřuji  
 zde hospodářství, správu svého domu,  
 než vrátí se můj chot'. Já samotna  
 jsem nebi dala tajný slib, že chci,  
 jsouc provázena pouze Nerissou,  
 žít v modlitbách a zbožném rozjímání,  
 než její muž se vrátí a můj chot'.  
 Dvě míle odtud klášter jest a tam  
 chcem pomeškati. Prosím službu tu  
 mi neodřekněte, již láska má  
 a jakás nutnost teď vám ukládá.

**Lorenzo.** Má paní, ze srdce ji přijímám  
 a vykonám vše milé rozkazy.

**Portie.** Mé služebnictvo zná již vůli mou  
 a uposlechne vás a Jessiku  
 jak samého Bassania a mne.  
 A tedy sbohem; na shledanou zas!

**Lorenzo.** Ať krásné myšlenky vás provázejí  
 a šťastné hodiny!

**Jessika.** Já, vzácná paní,  
 vám celým srdcem přeji spokojenost.<sup>83</sup>

**Portie.** Můj dík za vaše přání; navzájem  
 vám totéž přeji. Sbohem, Jessiko.

*Odejdou Jessika a Lorenzo.*

Teď, Baltazare, slyš!

Tys býval vždycky věrně spolehliv  
 a tak buď nyní. Vezmi tento list  
 a chvátej, co jen lidské síly stačí,  
 do Paduy a tam jej odevzdej  
 hned k rukám doktora Bellaria  
 – víš, mého strýce; vezmi od něho  
 i šat i spisy, které tobě dá,  
 a přines je co můžeš nejrychleji  
 tam na obecný přívoz k Benátkám.  
 Čas netrať slovy, hled', ať jsi už pryč;  
 já ještě dříve budu tam než ty.

**Baltazar.** Již chvátám, paní má, co stačím jen.  
*Odejde.*

**Portie.** Pojď, Nerisso, mám něco na mysli,  
 co ještě nevíš; spatříme své muže  
 dřív, než se nadějí.

**Nerissa.** A oni nás?

**Portie.** Též uvidí; leč v takém oděvu,  
 že budou u nás předpokládati,  
 co schází nám. Já vsadím se,<sup>84</sup> my dvě  
 když za mladíky vystrojíme se,  
 že ze mne bude hezčí hoch z nás dvou;

já švarněj povedu si s kordiskem  
a mluvit budu jako chlapec, když  
se mění v muže, zhroublym diskantem;  
dva drobné krůčky hezky prodloužím  
v krok mužský, budu mluvit o rvačkách  
jak vychloubavý, smělý mladý pán;  
a předivných jim napovídám lži,  
jak paní ctné mou lásku hledaly  
a zamítnuty rozstouly se  
a zemřely; – jáť jinak nemohl;  
však budu želet zas a přát si  
přes všechno to, bych je byl nezabil.  
A dvacet jiných takých malých lží  
jim namluvím, až budou přísahat,  
že školy nechal jsem již před rokem.  
Mám v hlavě tisíc rozpustilých kousků  
těch drzých oslíků, jež provést chci.

**Nerissa.** My tedy hochy budem dělati?

**Portie.** Fi! – jaká otázka, tak někde být  
zde jakýs uštěpačný vykládač!

Však pojd', svůj celý záměr povím ti,  
až budem v kočáře, jenž čeká na nás  
již u vrat parku; nyní jenom pil,  
neb musíme dnes ujet dvacet mil.

*Odejdou.*

#### *Výstup 5.*

*Tamtéž. Zahrada.*

*Vystoupí Launcelot a Jessika.*

**Launcelot.** Ba pravda, neboť vězte, hříchy otců padají na  
hlavy dítek; proto, ujišťuji vás, mám o vás strach. Byl  
jsem k vám vždycky upřímným, a tak vám svěřuji svou  
dešperaci v této věci. Tedy buďte jen dobré mysli, neboť  
vpravdě, domnívám se, že jste na věky zatracena. Zbývá  
tom jen jediná naděje, která vám může trochu prospěti; a  
to jest jen jakýsi druh pronevěrné naděje.

**Jessika.** A jaká naděje to jest, prosím tě?

**Launcelot.** Inu, můžete tak částečně doufat, že nepocházíte  
od svého otce, že nejste dcera židova.

**Jessika.** To by vskutku byl jakýsi druh pronevěrné naděje;  
tak bych byla navštívena hříchy své matky.

**Launcelot.** Tedy se opravdu bojím, že jste zatracena po  
otci i po matce. A tak, vyhnu-li se Scylle, vašemu otci,  
upadám do Charybdy, vaší matky; – dobrá, po vás je veta  
zde i tam.

**Jessika.** Dojdu spasení svým manželem; on učinil mne  
křesťankou.

**Launcelot.** Jářku, tím hůře pro něho; bylot' nás křesťanů i  
předtím právě dost; zrovna tolik, abysme mohli býti živi  
jeden vedle druhého. Toto předělávání na křesťany  
vyžene do výše ceny vepřů; a budou-li z nás všech jedlíci  
vepřoviny, nedostaneme zakrátko kouska slaniny na  
pekáč ani za peníze.

*Vystoupí Lorenzo.*

**Jessika.** Launcelote, řeknu to svému manželu, co jste  
povídal. Zde přichází.

**Lorenzo.** Budu na vás hnedle žárlivým, Launcelote,  
začnete-li mou ženu tak do koutků zatahovat.

**Jessika.** Ne, o nás se nebojte, Lorenzo; jsme s  
Launcelotem rozkmotřeni. On mi tu z čista jasna povídá,  
že není pro mne spásy v nebesích, protože jsem dcera

židova, a praví, že nejste spořádaný člen obce, neboť  
obraceje židy na křesťanství, vyháníte prý do výše cenu  
vepřového masa.

**Lorenzo.** To si lépe u obce zodpovím než vy obrácení té  
černošky; té mouřenínce dostalo se od vás skutečného  
požehnání, Launcelote,

**Launcelot.** To je opravdu div, že se dala mouřenínka tak  
omýt; ale byla-li při tom lehčí než poctivá žena, jest nyní  
těžší, než jsem za to měl.

**Lorenzo.** Jak umí každý blázen slovy zahrávat! Myslím, že  
zakrátko nejvýbornější vtip uzná za dobré mlčet a hovor  
stane se chvályhodným jen u papoušků. Jdi, brachu, do  
domu a řekni, aby se chystali k obědu.

**Launcelot.** To se již stalo, pane; mají všichni žaludky.<sup>85</sup>

**Lorenzo.** Můj ty Bože; – jak lapáš po vtipu! – Tedy, řekni  
jim, aby chystali oběd.

**Launcelot.** To se také stalo, pane; – „prostřít“ se říká.

**Lorenzo.** Ať se tedy prostírá.

**Launcelot.** Já se prostírat nebudu; vím, co se na mne sluší.

**Lorenzo.** Pořád to šprýmařství za každou cenu! Cožpak  
chceš vykramařit celou zásobu svého vtipu najednou?  
Prosim tě, rozuměj prostě řeči prostého muže: dojde k  
svým soudruhům, řekni jim, aby prostřeli na stůl, aby  
nosili jídla a my že přijdem k obědu.

**Launcelot.** Stůl, pane, se přinese, jídla budou prostřena, a  
co se vašeho příchodu k obědu týče, staň se dle vaší vůle  
a libosti.

*Odejde.*

**Lorenzo.** Ó rozume, jak strojená to řeč!

Ten pošetilec vštípl do paměti  
si celé vojsko hříček obratných;  
a mnohé blázny znám na lepších místech,  
tak vycpané jak on, jimž planý šprým  
jest nad věc samu. – Jessiko, jak jest?  
A nyní přec mi pověz, drahoušku,  
jak líbí se ti choť Bassaniova?

**Jessika.** Ó, nevýslovně! – Slušno bude teď,  
by don Bassanio žil rozšafně;  
neb maje tolik štěstí v choti své,  
má na zemi již rajskou blaženost;  
a neuzná-li to zde na zemi,  
pak neměl by se dostat do nebe.  
Dva bozi kdyby hráli v nebesích  
o pozemské dvě ženy, jednou z nich  
pak byla Portie, tu nádvkem  
k té druhé muselo by v sázku dát  
se ještě něco; neb náš chudý<sup>86</sup> svět  
jí nemá rovné.

**Lorenzo.** Právě takého  
máš na mně muže jako ženu on.

**Jessika.** V tom na mě mínění se zeptejte.

**Lorenzo.** Tot' hned; však napřed pojd' me k obědu.

**Jessika.** Ne, dej se chválit, dokud vůli mám.

**Lorenzo.** To prosím buď nám stolní zábavou;  
neb ať si pak už mluvíš cokoli,  
vše spolknou.

**Jessika.** Nuže, řeknu ti, co jsi.<sup>87</sup>

*Odejdou.*

ČTVRTÉ DĚJSTVÍVýstup 1.*Benátky. Soudní síň.**Vystoupí Vévoda, Senátoři, Antonio, Bassanio, Gratiano, Salerio a jiní.***Vévoda.** Jest zde Antonio?**Antonio.** Zde, k službám Vaší Milosti.**Vévoda.** Jest mi tě líto; neb tvůj žalobník jest jako kámen; bídák nelidský a všeho slitování neschopen, pust, prázděn špetky milosrdenství.**Antonio.** Já doslechl, že Vaše Milost dala si velkou práci, aby zmírnila to jeho nelítostné počínání; an však tak zatvrzele na svém trvá a po zákonu nemůž vybavit mne pranic z jeho zášti dosahu, má trpělivost čelí jeho vzteku; i ozbrojen jsem s klidnou duší nést tu zběsilost a krutost duše jeho.**Vévoda.** Ať někdo žida před soud zavolá.**Salerio.** On čeká u dveří; zde přichází.*Vystoupí Shylock.***Vévoda.** Dál odstupte, ať jest nám tváří v tvář. –

Svět myslí, Shylocku, a tak i já,  
 že tento způsob svojí zloby hnát  
 chceš pouze do poslední chvíle skutku;  
 a potom, myslí se, že osvědčíš  
 své milosrdenství a slitování  
 tím více nad podiv, čím podivnější  
 jest tato zdánlivá tvá ukrutnost;  
 a jako nyní žádáš pokutou  
 tu libru masa z ubohého kupce,  
 že nejen od zástavy upustíš,  
 však lidskou láskou jat a dobrotou,  
 i dluhu polovic mu promineš,  
 vzhled lítostivý maje k jeho ztrátám,  
 jež nedávno se shrnuly mu v týl,  
 a stačí, aby kupec královský  
 byl jimi zhroucen –, soustrast vynutí  
 nad jeho stavem v prsou kovových  
 a v zatvrzelých srdcích z křemene,  
 ba v Turku urputném i Tataru,  
 již vychováním nenaučili  
 se službám jemnocitné vlídnosti.  
 Já čekám, žide, mírnou odpověď.

**Shylock.** Již pověděl jsem Vaší Milosti,

co hodlám učinit, a přísahal jsem  
 při našem svatém sabatu, že chci,  
 co propadlo mi právem zápisu.  
 To nedáte-li, padni v nebezpečí  
 i ústava i městské svobody.  
 Vy ptáte se, proč raději chci mít  
 tu libru mršiny než dostati  
 tři tisíce dukátů; – to nezodpovím. –  
 Však, dejme tomu, že to rozmar můj; –  
 jak, stačí odpověď? – Což, když můj dům  
 jest krysou znepokojován a mně  
 se uzda deset tisíc dukátů  
 dát za to, že se krysa otráví?  
 Nuž, nedostačí tato odpověď?

Jsou lidé, kteří snést nemohou,  
 když sele kvičíc<sup>88</sup> tlamu otvírá;  
 a druhí třeští, kočku spatří-li,  
 a jiní, huhňavé když spustí dudy,  
 moč neudrží; neboť dráždivost,  
 jsouc paní pohnutí, je ovládá  
 dle míry choutky své a nechutě.  
 Nuž tedy, abych dal vám odpověď:  
 jak nelze udat jistou příčinu,  
 proč ten rád nemá sele kvičící,  
 ten neškodnou a užitečnou kočku,  
 ten dudy kosmaté a proti vůli  
 se vydá neodvratné pohaně,  
 že drážděn sám i jiné podráždí:  
 tak mně vám nelze udat příčinu  
 – a také nechci – kromě té, že zášť  
 mně v krvi usedlá a ošklivost,  
 již ve mně vzbuzuje Antonio,  
 mne pudí vésti proti němu při,  
 ve které ztrácím. – Stačí odpověď?

**Bassanio.** To není odpověď, necito,  
 jež omlouvala by tvou nelidskost.**Shylock.** Však nejsem povinen svou odpověď  
 se tobě zalíbit.**Bassanio.** Což každý to,  
 co nemůž milovati, zabíjí?**Shylock.** Zdaž kdo, co v zášti má, by nezabil?**Bassanio.** Vždyť urážka hned není nenávistí.**Shylock.** Jak? Chtěl bys, aby had tě dvakrát uštknul?**Antonio.** Již pomněte, že máte spor s tím židem:

tak dobře byste z břehu kázat moh,  
 by příboj s obvyklé své výše kles;  
 tak vlku domlouvati, proč zavinil,  
 že ovce bečí pro své jehňátko;  
 tak dobře zakazovat horským sosnám,  
 by nešuměly, neskláněly vrch,  
 když větry nebes jimi lomcují;  
 tak můžete věc hledat nejtvrděší  
 a obměkčiti ji než – co jest tvrdší? –  
 to srdce židovské; a proto žádám,  
 již nechte nabídek a dalších snah  
 a zkrátka, prostě rozsudek mi dejte  
 a židu jeho vůli ponechte.

**Bassanio.** Za tři tisíce dukátů zde šest.**Shylock.** A kdybys každý dukát z šesti tisíc  
 v šest částí rozdělil a každá část  
 by byla dukát, já bych nevzal jich;  
 přec jen bych trval na svém zápisu.**Vévoda.** Jak můžeš doufat v milosrdenství,  
 když sám je nekonáš?**Shylock.** A jakého  
 se bát mám soudu, křivdy nečině?  
 Vy máte nakoupených otroků,  
 jichž užíváte jako oslů, psů  
 a mezků k sprostým službám robotným;  
 to proto, že jste si je koupili.  
 Což kdybych vám tak řekl: „Pust’te je  
 a dejte za muže svým dědičkám?  
 Nač potí se pod svými břemeny?  
 Ať jejich lůžka měkce ustelou  
 se jako vaše, jejich jazykům

ať zalahodí vaše potrava.“ –  
 Vy řeknete: „Ti otroci jsou naši.“  
 A rovněž tak vám odpovídám já:  
 Ta libra masa, již chci od něho,  
 je draze koupena; jest má a chci ji.  
 Když odepřete, fi na zákon váš,  
 pak není moci v právech benátských.  
 Chci rozsudek; nuž, dostanu-li ho?

**Vévoda.** Po právu svým soud mohu odročit,  
 než dostaví se dnes Bellario,  
 tož doktor učený, ježž obeslal jsem,  
 by rozhod v této při.

**Salerio.** Můj pane, venku  
 jest posel s listy doktorovými;  
 teti přišel z Paduy.

**Vévoda.** Ty dopisy  
 nám přineste a zavolejte posla.

**Bassanio.** Jen ještě odvahy, Antonio!  
 A hlavu vzhůru, muži! – Dostanet  
 ten žid mé maso, krev a kosti, vše,  
 než za mne krůpěj krve vycedíš.

**Antonio.** Jsem zchuravělý<sup>89</sup> beran ve stádě  
 a k smrti nejzralejší. Nejslabší  
 druh plodu k zemi padá nejdříve;  
 tak já; – Bassanio, vám nelze činit  
 nic lepšího než na živu být dál  
 a napsati mi nápis náhrobní.

*Vystoupí Nerissa, přestrojena za právního písaře.*

**Vévoda.** Jste z Paduy a od Bellaria?

**Nerissa.** Tak jest, můj vévodo. – Bellario  
 Milosti Vaší pozdrav vzkazuje.  
*Odevzdá list.*

**Bassanio.** Nač brousíš ten svůj nůž tak dychtivě?

**Shylock.** Bych propadlou si vyříz pokutu  
 tam z toho bankrotáře.

**Gratiano.** O svůj podšev  
 si, žide urputný, nůž nenabrousíš  
 jak o svou duši; ale žádný kov,  
 ba ani popravčího sekýra  
 ni z polovice nezostří se tak,  
 jak břitká jest ta tvoje nenávisť.  
 Či žádná prosba tebe neprotkne?

**Shylock.** Ne, žádná, na kterou tvůj stačí vtip.

**Gratiano.** Bud' zatracen, ty neukrotný pse!  
 A ty žes živ, bud' právo žalováno.  
 Ty skoro moji víru otrásáš;  
 a myslit začínám s Pythagorem,  
 že duše zvířecí se stěhují  
 do lidských trupů: hafanský tvůj duch  
 zeť vlka ovládal, jenž oběšen  
 pro vraždu lidí; – zrovna z šibenice  
 ta jeho podlá duše odlétla,  
 a jak jsi ležel v hříšné matce své,  
 se v tebe přelila; neb tvoje chtíce  
 jsou vlčí, dravé, lačné, krvavé.

**Shylock.** Než odzuříš mi pečeť z úpisu,  
 jen vlastním plícím škodiš, křiče tak.  
 Svůj rozum sprav si, dobrý jinochu,  
 sic nadobro se v trosky rozpadne.  
 Já stojím tady jen o právo své.

**Vévoda.** Ten list Bellariův našemu soudu

zde vřele doporučí mladého  
 a učeného doktora, – Kde jest?

**Nerissa.** On nedaleko čeká na odpověď,  
 zda předpustíte jej.

**Vévoda.** Od srdce rád.

Ať tři neb čtyři dojdou pro něho  
 a dvorně uvedou jej do síně.

Soud zatím poslyš list Bellariův.

**Soudní písař (čte).** Vaší Milosti bud' vědomo, že obdržel  
 jsem psaní Vaše, jsa velmi nemocen; ale v té chvíli, co  
 přišel Váš posel, meškal u mne přátelskou návštěvou  
 mladý doktor římský jménem Baltazar. Seznámil jsem ho  
 se spornou věcí mezi židem a kupcem Antoniem; probrali  
 jsme spolu mnoho knih a on, vyslechnuv moje mínění a  
 doplniv je svou vlastní učeností – jejíž obsáhlost Vám  
 nemohu dosti vynachváliti –, přichází k mé prosbě, aby  
 splnil žádost Vaší Milosti na místě mém. Prosím Vás, aby  
 se mu pro nedostatek let neodepřelo uctivé vážnosti,  
 neboť neviděl jsem tak mladistvého těla s tak dospělou  
 hlavou. Ponechávám jej Vašemu laskavému přijetí a jeho  
 osvědčením se zajisté ještě lépe ospravedlní jeho  
 doporučení.

**Vévoda.** To psal nám učený Bellario;  
 a zde, jak domnívám se, přichází  
 ten mladý doktor.

*Vystoupí Portie přestrojená za Baltazara.*

Podejte mi ruku.

Vy přicházíte od Bellaria?

**Portie.** Tak, pane, jest.

**Vévoda.** Jste vítán; sedněte.  
 Jest vám již předmět toho sporu znám,  
 jenž líčen dnes před tímto soudním dvorem?

**Portie.** Jsem dokonale o tom poučen.

Kdo kupec jest, kdo žid?

**Vévoda.** Antonio  
 a starý Shylocku, blíž předstupte.

**Portie.** Jest vaše jméno Shylock?

**Shylock.** Shylock jest  
 mé jméno.

**Portie.** Pře, již tady vedete,  
 jest divné povahy, však správná tak,  
 že zákon benátský vám nemůže  
 nic bránit v tom, jak postupujete,  
 (K Antoniovi) A vy stojíte v jeho půhonu,  
 či nestojíte?

**Antonio.** Tak; jak říká on.

**Portie.** A uznáváte zápis?

**Antonio.** Uznávám.

**Portie.** Žid musí tedy milosrdným být.

**Shylock.** Co nutí mne, že musím – to mi rcete.

**Portie.** Dar<sup>90</sup> milosti se nevynucuje;  
 ta sprcha jako nebes mírný déšť  
 v dol pozemský; jest dvakrát žehnána,  
 i tomu žehnajíc, kdo dává ji,  
 i tomu, kdo ji bere; nejmocnější  
 jest u nejmocnějších a na trůnu  
 líp sluší mocnáři než koruna.  
 Jest žezlo odznak moci dočasné  
 a úcty, velebnosti přívlastkem,  
 v němž postrach tkví a bázeň před králi;  
 však milost moci žezla stojí výš;

trůn její v srdcích králů utvrzen  
a příznakem jest Boha samého;  
a Bohu nejpodobnější jest zemská moc,  
když právo milostí se zmírňuje.

A proto, žide, třeba ve své při  
jsi hledal spravedlnost, považ přec,  
že po spravedlnosti nikdo z nás  
by spásy nedošel. – My modlíme  
se o milost a tatáž modlitba  
nás učí konat skutky milosti. –  
Já mluvil tak, bych zmírnil spravedlnost  
tvé žaloby, neb setrváš-li na ní,  
benátský přísný soud své rozhodnutí  
dát musí proti tomu kupci zde.

**Shylock.** Mé skutky na mou hlavu! Právo chci  
a trest a pokutu dle zápisu.

**Portie.** Což nemůže tu sumu zaplatit?

**Bassanio.** Zde před soudem ji dávám za něho,  
ba dvakrát tolik; nestačí-li to,  
chci ručit, dluh že splatím desetkrát,  
to pod ztrátou svých rukou, hlavy, srdce.  
Když nedostačí to, jest nejevu,  
že zloba překonává pravdu samu.  
Jen jednou prosím zákon nakloňte  
k své moci, malou křivdu učíňte  
pro velké právo, by ten krutý ďábel  
své vůle nedošel.

**Portie.** To nesmí být;  
neb žádné pravomoci v Benátkách  
řád utvrzený nelze proměnit.  
Zlý příklad tím by v budoucnost se dal  
a mnohá vada po tom příkladu  
by vetřela se v stát; to nemůž být.

**Shylock.** Toť soudí Daniel! – Sám Daniel!  
Ó moudrý, mladý soudce, jak tě ctím!

**Portie.** Ten zápis dovolu mi prohlednout.

**Shylock.** Zde jest, můj ctěný doktore, zde jest!

**Portie.** Těch peněz třikrát tolik, Shylocku,  
se tobě podává.

**Shylock.** Já přísahal,  
já přísahal, mám v nebi přísahu.  
Mám duši ztížit křivou přísahou?  
Ne ne, za celé Benátky.

**Portie.** Tož tedy  
jest zápis propadlý a zákonně  
žid smí si libru masa vyříznout,  
co jen chce nejbliž srdce kupcova.  
Buď milosrden, vezmi trojnásob  
svůj dluh a nech mne zápis roztrhnout.

**Shylock.** Až bude zaplacen, jak psáno jest.  
Jeť patrné, jste velmi vzácný soudce;  
vy znáte zákony a výklad váš  
byl zmíry správný; tedy vyzývám  
vás po zákonu, jehož záslužným  
jste sloupem, byste přešel k výroku.  
Při duši své vám tady přísahám,  
že není moci v lidském jazyku  
mne změnit; – trvám na mém zápisu.

**Antonio.** Co nejsnažněji prosím soud, by dal  
svůj rozsudek.

**Portie.** Ten zní: Již musíte

svá prsa připravit pro jeho nůž.

**Shylock.** Ó čacký soudce! Vzácný jinochu!

**Portie.** Neb úmysl a účel zákona  
se plně shoduje s tou pokutou,  
jež podle zápisu jest propadlá.

**Shylock.** Toť tak! – Ó moudrý, spravedlivý soudce!  
Jak mnohem starší jsi, než vypadáš!

**Portie.** Svá prsa tedy rozhalte.

**Shylock.** Aj, prsa!

Tak zápis dí, zda pravda, čacký soudce?

A „nejbliž u srdce“, toť doslova.

**Portie.** Tak jest. Jsou váhy zde, by mohlo se  
to maso zvážít?

**Shylock.** Mám je pohotově.

**Portie.** A na svůj peníz dejte, Shylocku,  
sem také ranhojiče zavolat,  
by nezakrvácel se do smrti.

**Shylock.** Jest tak to uvedeno v zápisu?

**Portie.** Ne výslovně; co na tom však. Jest dobře,  
když z pouhé lidskosti to učiníte.

**Shylock.** To najít nemohu; – nic v zápisu!

**Portie.** Vy, kupče, chcete ještě něco říci?

**Antonio.** Jen málo; hotov jsem a obrněn.

Svou ruku dejte mi, Bassanio;

a buďte sbohem. Toho neželte,

že tento los mne pro vás postihnul;

neb osud laskavějším jeví se,

než mívá ve zvyku. On dopouští,

by ubožák své přežil bohatství

a zrakem vpadlým, čelem vrásčitým

tvář ve tvář hleděl nuzné starobě. –

Té dlouho vlekoucí se pokuty

a bídy takové mne ušetřil.

Své vzácné ženě vyříd' pozdrav můj,

rei, jaký konec měl Antonio,

rei, jak jsem tě měl rád, a vlídné slovo

měj o mně po smrti. A povídku

až dopovídáš jí, ať soudí, zdaž

Bassanio kdys nebyl milován.

Jen toho žel, že ztrácíš přítele;

a on, že dluh tvůj splácí, neželí;

neb řízne-li jen žid dost hluboko,

hned zaplatím jej celým srdcem svým.

**Bassanio.** Antonio, jsem ženě zasnouben,

jež jest mi drahá jako život sám:

však život můj, má žena, celý svět

mi tolik neváží co život tvůj:

vše rád bych ztratil, obětoval vše

zde tomu ďáblu, bych tě vyprostil.

**Portie.** Dík malý by vám vzdala vaše choť,  
jsouc tady přítomna a slyšíc to.

**Gratiano.** Mám ženu, kterou vpravdě miluji,  
i chtěl bych, aby byla v nebesích  
a prosila tam bytost nějakou,  
by změnila tu psinu židovskou.

**Nerissa.** Jest dobře, za jejími zády jen  
že takto mluvíte, sic přání to  
by mohlo porušit vám v domě mír.

**Shylock (stranou).** Těch mužů křesťanských! – Já dceru  
mám;  
kéž někdo z kmene Barabášova

byl spíše její manžel nežli křesťan! –  
Čas maříme. Již prosím k orteli.

**Portie.** Jest libra masa z toho kupce tvá;  
soud povoluje, zákon ti ji dává.

**Shylock.** Ó spravedlivý soudce!

**Portie.** A z jeho prsou maso vyřízneš;  
tak zákon svoluje, soud uznává.

**Shylock.** Ó nejmoudřejší soudce! Toť přec nález!  
Pojď, přihotov se!

**Portie.** Trochu posečkej;

jest ještě něco. – Zápis nedává  
ti jeho krve – ani krůpěje,  
jeť výslovně tu psáno „libra masa“.

Nuž, měj, co psáno, vezmi libru masa;  
leč jestli řezaje v tom vycedíš

jen jednu krůpěj krve křesťanské,  
tvé pozemky a zboží připadnou  
benátským právem obci benátské.

**Gratiano.** Ó spravedlivý soudce! – Žide, slyš!  
Ó moudrý soudce!

**Shylock.** Jest to zákonem?

**Portie.** Sám nahlédneš v to ustanovení;

a naléhaje na spravedlnost,  
buď bezpečen, že spravedlnosti  
se dostane ti víc, než sobě přeješ.

**Gratiano.** Ó moudrý soudce! – Žide; – moudrý soudce

**Shylock.** Já tedy přijímám tu nabídku;  
můj zápis trojnásobně vyplat'ťe  
a pusťte křesťana.

**Bassanio.** Zde peníze.

**Portie.** Jen zvolna! Žid své právo dostane;  
jen zvolna, žádný spěch! – Má obdržet  
svou pokutu, však praničeho víc.

**Gratiano.** Ó žide – spravedlivý, moudrý soudce!

**Portie.** Již tedy si to maso vyřízni;

leč krve neprolij a nevykroj  
ni víc, ni méně nežli právě libru;  
neb víc-li nebo méně vyřízneš  
než přesnou libru, byť jen o tolik,  
co miskou zlehčí nebo přetíží  
jen o dvacátý dílec kvěntlíku,  
ba o vlas-li se uhne vahadlo,  
tož zemřeš a tvé statky propadnou.

**Gratiano.** Toť druhý Daniel; sám Daniel!  
Teď, nevěřče, tě držím za kyčel.<sup>91</sup>

**Portie.** Proč váhá žid? – Svou pokutu si vezmi.

**Shylock.** Můj dluh<sup>92</sup> mi splat'ťe jen a jít mne nechte.

**Bassanio.** Mám pro tebe jej pohotově. Zde –

**Portie.** On před soudem jej nechtěl přijmouti;  
jen spravedlnost měj dle zápisu.

**Gratiano.** Řku Daniel, ba druhý Daniel!

Dík, žes mne tomu slovu naučil.

**Shylock.** Ni vlastních peněz nemám dostati?

**Portie.** Nic nedostaneš než svou pokutu  
a vezmeš ji na vlastní nebezpečí.

**Shylock.** Sám ďábel mu ji tedy požehnej!  
Dál neodpovídám.

**Portie.** Jen počkej, žide;  
i jinak ještě právo drží tě.

Jest psáno v zákoníku benátském:  
„Když cizinec jest řádně usvědčen,

že přímo ukládal neb nepřimo  
o bezživotí kéhos měšťana,  
ta strana, na kterou to osnuje,  
půl jeho majetnosti zabere;  
půl druhá patří státní pokladně  
a život viníkův pak závisí  
jen na milosti sama vévody  
všem proti hlasům. – V stavu takém ty  
se nalézáš, neb jesti patrnó  
pře zjevným průběhem, že nepřimo  
a také přímo obžalovaný  
byl tebou na životě ohrožen,  
a tak jsi nebezpečí propadl,  
jak dřív jsem vytknul. Protož na kolena  
a o slitování pros vévodu.

**Gratiano.** Pros, abys mohl sám se oběsit;  
leč an tvůj statek obci propadnul,  
již nezbylo ti na provaz a stát  
tě musí věšet na své útraty.

**Vévoda.** Bys poznal našich myslí rozdílnost,  
dřív daruji ti život, než ōň prosíš.

Půl tvého statku měj Antonio  
a druhá půle státu připadne;  
což, chovat-li se budeš pokorně,  
lze změnit v peněžitou pokutu.

**Portie.** Tak jest, vsak jen co státu týče se,  
a ne Antonia.

**Shylock.** Ne, život můj  
a vše si vezměte; nic nedarujte. –  
Vy berete můj dům, berouce sloup,  
jenž můj dům drží; život berete,  
když to mi odjímáte, čím jsem živ.

**Portie.** A jakou milost vy, Antonio,  
mu poskytnete?

**Gratiano.** Zdarma oprátku  
jen, probůh, pranic víc.

**Antonio.** Když ráčí tak  
můj vévoda a celý soudní dvůr,  
by za půl svého statku propadl  
jen pokutou, já budu spokojen,  
když druhou půl mi k spravování dá,  
bych, žid až umře, tomu odevzdal  
ji šlechtici, jenž unes jeho dceru.  
Dvě věci však si ještě vyhradím;  
by za tu přízeň hned se pokřtít dal,  
a druhou, aby tady před soudem  
dal upsat darovacím odkazem,  
že vše, co jeho bude při smrti,  
zeť jeho dostane a jeho dceř.

**Vévoda.** Tak musí učinit, sic odvolám  
tu milost, již jsem právě udělil.

**Portie.** Jsi, žide, spokojen? Co tomu říkáš?

**Shylock.** Jsem spokojen.

**Portie.** Vy, písaři, ten odkaz napište.

**Shylock.** Již prosím dovolte mi odejít;  
mně není dobře; pošlete ten list  
mi k podpisu.

**Vévoda.** Jdi; ale učiň tak!

**Gratiano.** A při křtu budeš mítí kmotry dva.  
Já kdybych soudcem byl, o deset víc<sup>93</sup>  
bys dostal jich a ti by dovedli

tě pod čekán, ne ke křtitelnici.

*Odejde Shylock.*

**Vévoda.** Ted', pane, zvu vás k sobě k obědu.

**Portie.** Mé díky, Milosti, však odpusťte;  
dnes na noc musím ještě do Paduy  
a nutno, abych vypravil se hned.

**Vévoda.** Mně líto jest, že pokdy nemáte. –  
Antonio, vy tomu pánovi  
se odvěďte, neb tuším velmi jste  
mu k díkům zavázán.

*Odejde Vévoda, Senátoři a družina.*

**Bassanio.** Můj pane ctný,  
já a můj přítel vaší moudrostí  
jsme zproštěni dnes těžké pokuty;  
tož ony tři tisíce dukátů,  
jež tomu židu dluhovali jsme,  
zde vezměte za snahu laskavou.

**Antonio.** A nadto láskou svou a službami  
jsme dál vám zavázáni na věky.

**Portie.** Ten dobře zaplacen, kdo spokojen;  
a já, vás vyprostiv, jsem spokojen,  
a tím se vidím dobře placena;  
mzdy lepší nikdy jsem si nežádal.  
Až znov se uvidíme, znejte mne;  
vše dobré přeji vám a buďte sbohem.

**Bassanio.** Přec, drahý pane, musím doléhat;  
cos na památku od nás vezměte,  
ne jako mzdu, však holdem povinným.  
Dvě věci, prosím vás, mi povolte:  
že neodepřete a odpustíte.

**Portie.** Vy příliš nutkáte; – tož povolím. (*K Antoniově*)  
Své rukavice dejte mi a chci  
je nosit kvůli vám.  
(*K Bassaniově*) A z lásky k vám  
chci vzít tento prsten. Ruky své  
jen neoddalujte; já nechci víc  
a to mi z lásky neodepřete.

**Bassanio.** Ten prsten, dobrý pane, tretka jest!  
A vskutku ostýchám se vám ji dát.

**Portie.** Já nechci ničeho než právě to;  
a ted' bych vskutku měl ten prsten rád.

**Bassanio.** Víc na něm záleží než na ceně;  
dám nejdražší vám prsten v Benátkách  
a provoláním dám ho vyhledat;  
jen tento, prosím vás, mi darujte.<sup>94</sup>

**Portie.** Jste, pane, vidím, štědrý v nabídkách;  
neb napřed učil jste mne žebrati  
a nyní, jak se zdá, mne učíte,  
jak má se odpovídat žebráku.

**Bassanio.** Ten prsten, pane, od své ženy mám,  
a když mi na prst navlékala jej,  
já slíbit musel, že ho neprodám  
a nedám nikomu a neztratím.

**Portie.** Tou výmluvou si mnohý člověk již  
svých darů ušetřil. Nuž, není-li  
choť vaše šílená a zví-li, jak  
jsem zasloužil si toho prstenu,  
přec navždy hněvati se nebude,  
že jste mi prsten dal. – Nuž, pokoj s vámi!

*Odejde Portie a Nerissa.*

**Antonio.** Bassanio, ten prsten dejte mu;

at' jeho zásluha a láska má  
jsou protiváhou vůle vaší choti.

**Bassanio.** Jdi, Gratiano, běž a dohoň jej;  
ten prsten dej mu; a pak, možno-li,  
k Antoniově domů přiveď jej. –  
Jen rychle spěš!

*Odejde Gratiano.*

Hned pojd' me domů k vám  
a zítra časně ráno k Belmontu  
jak letem jedem spolu. – Pojd' me již.  
*Odejdou.*

## Výstup 2.

*Tamtéž. Ulice.*

*Vystoupí Portie a Nerissa.*

**Portie.** Jdi, doptej se, kde bydlí žid, a dej  
ten list mu k podpisu; hned navečer  
zas odjedem a budem doma dřív  
o celý den než naši manželé.  
Ten list Lorenzo vděčně uvítá.

*Vystoupí Gratiano.*

**Gratiano.** Přec, vzácný pane, jsem vás dohonil.  
Věc rozmysliv si, don Bassanio  
vám prsten posílá a prosí vás,  
dnes abyste jej poctil u stolu.

**Portie.** To nemůž být; však prsten přijímám  
co nejvděčněji; a to laskavě  
mu vyříd'te. Dál prosím ukažte  
dům Shylockův zde tomu mladíku.

**Gratiano.** To velmi rád.

**Nerissa.** Jen ještě slovo, pane –  
(*Stranou k Portii*) Já pokusím se, abych dostala  
též prsten svého muže; přísahat  
mi musel, že jej navždy podrží.

**Portie** (*stranou k Nerisse*).  
Ba ručím za to, že jej dostaneš.  
To bude nějakého přísaháním,  
že mužům darovali prsteny;  
však smělým pohledem a přísaháním  
je překonáme. (*Nahlas*) Jdi a pospěš si;  
víš, kde tě očekávám.

**Nerissa.** Dobrý pane,  
již pojd'te, ukažte mi židův dům.  
*Odejdou.*

## PÁTÉ DĚJSTVÍ

### Výstup 1.

*Belmont. Před domem Portiiným.*

*Vystoupí Lorenzo a Jessika.*

**Lorenzo.** Jak jasně svítí měsíc! V takou noc,  
když libý větrík něžně líbal stromy  
a ony neševelily, v noc takovou  
na trojské valy stoupal Troilus,  
by k řeckým stanům duši vyvzdychal,  
kde spala Kressida.

**Jessika.** V noc takovou  
šla Thisbe v strachu, rosu stírajíc,<sup>95</sup>  
a spatřila stín lva dřív nežli jej  
a prchla zlekána.

**Lorenzo.** V noc takovou,  
v své ruce haluz vrby smuteční,

na pustém břehu mořském stála Dido,  
v dál kynouc milenci, by do Kartága  
se opět navrátil.

**Jessika.** V noc takovou  
Medea čarodějné byliny  
si trhala, jež starci Aesonovi  
zas mladost vrátily.

**Lorenzo.** V noc takovou  
od bohatého žida Jessika  
se tajně odkradla a s lehkovážným  
svým milencem utekla z Benátek  
až někam k Belmontu.

**Jessika.** V noc takovou  
mladý Lorenzo přísahal jí lásku,  
jí ukrádaje duši mnohým slibem,  
a žádným pravdivým.

**Lorenzo.** V noc takovou  
ta hezká Jessika jak malý diblík  
teď pomlouvala svého milence  
a on jí odpustil.

**Jessika.** Já chtěla bych  
tě přenocovat,<sup>98</sup> kdyby nikdo nešel;  
však pozor – mužské kroky doslýchám.

*Vystoupí Stefano.*

**Lorenzo.** Kdo přichází tak rychle nočním tichem?

**Stefano.** Vás přítel.

**Lorenzo.** Přítel! Jaký jest to přítel?  
A vaše jméno prosím, příteli?

**Stefano.** Stefano jest mé jméno, zprávu nesu,  
že moje paní před svítáním již  
zde bude v Belmontu. – Po božích mukách  
teď obchází a klečíc modlí se  
o šťastné manželství.

**Lorenzo.** Kdo provází ji?

**Stefano.** Jen zbožný poustevník a její družka.  
Však povězte mi, vrátil se můj pán?

**Lorenzo.** Ne, aniž jsme co o něm slyšeli.  
Však, Jessiko, teď pojďme do domu,  
by, jak se sluší, čestné uvítání  
se uchystalo zdejší velitelce.

*Vystoupí Launcelot.*

**Launcelot.** Hola! Hola! Hej, ha, ho! Hola! Hola!<sup>97</sup>

**Lorenzo.** Kdo to?

**Launcelot.** Hola! Neviděli jste pana Lorenza? – Pane  
Lorenzo, hola, hola!

**Lorenzo.** Nech toho holikání, člověče.  
Zde!

**Launcelot.** Hola! Kde? Kde?

**Lorenzo.** Zde!

**Launcelot.** Řekněte mu, že přišel posel od mého pána  
s plnou kabelou<sup>98</sup> dobrých novin. Můj pán zde bude ještě  
přede dnem.

*Odejde.*

Pojď, milená, chcem v domě na ně čekat.  
A přec, nač tam? – Proč nyní domů jít?

**Stefano.** prosím v domě oznamte,  
že vaše velitelka přichází;  
a vaše hudebníky pošlete  
pod širé nebe ven. –

*Odejde Stefano.*

; Jak unyle<sup>99</sup>

spí záře měsíčná na tomto svahu!

Zde posadíme se a ponecháme  
se zvuky hudby vkrádati v náš sluch.

Ta konejšivá tišina a noc  
jsou klávesami<sup>100</sup> sladké harmonie. –  
Sed', Jessiko. – Hle, jak ta nebes báh  
jest hustě vykládána paténami<sup>101</sup>  
ze zlata skvoucího. Z těch kruhů tam,  
jež vidíš, toho nejmenšího není,  
jenž v kolotu jak anděl nezpívá,  
sbor cherubínů zraků mladistvých  
vždy provázeje. Taká harmonie  
jest v nesmrtelných duších; dokud však  
ten pomíjející šat blátivý  
ji<sup>102</sup> hmotou tlumí, nemůžem ji slyšet.

*Vystoupí hudebníci.*

Jen sem! A hymnou vzbud'te Dianu!

Ať zvuky nejlibější vnikají  
v sluch vaší paní. Domů volejte  
ji hudbou.

*Hudba.*

**Jessika.** Nikdy nejsem veselá,  
když slyším hudbu ladně znějící.

**Lorenzo.** To tím, že s celou duší posloucháš. –

Viz divoké a skotačivé stádo  
neb mladých, nezkrocených hříbat dav,  
jak skáčou, bučí, řehcí hlasitě,  
jak již to mají v horké krvi své:  
když slechnou zatroubení polnice  
neb hudby zvuk se jejich uší tkne,  
tu spatříš, jak se rázem zastaví  
a divý zrak se v mírný pohled změní  
tou sladkou mocí hudby. Protož básník<sup>103</sup>  
si zobrazil, že pohnul Orfeus  
strom, kámen, vody; neboť není nic  
tak tupé, tvrdé ani zuřivé,  
by neměnilo hudbou na chvíli  
svou povahu. – Kdo nemá hudby v sobě  
a není dojat libým souzvukem,  
jest schopen zrady, lsti a loupeže;  
vzruch jeho duše těžký jest jak noc  
a city temny jako Erebus.  
Ať nikdo takým lidem nevěří.  
Slyš hudbu!

*Vystoupí Portie a Nerissa.*

**Portie.** To světlo tam v mém sále plápolá.  
Jak daleko ta malá svíce září!

Tak svítí v hříšném světě dobrý čin.

**Nerissa.** Když měsíc byl, my svíce neviděli.

**Portie.** Tak větší záře menší zastíní.

V svém lesku náměstek jest jako král,  
než král se blíží; potom jeho sláva  
se vlévá jako vnitrozemní tok  
do velkých vodních proudů.<sup>104</sup> – Hudba, slyš!

**Nerissa.** Tot', paní, vaše hudba domáci.

**Portie.** Vše dobré měříme jen okolnostmi:  
mně zdá se teď, že sladčej zní než za dne.

**Nerissa.** Ta tichost, paní, dává jí tu moc.

**Portie.** Tak pěkně jako skřivan zpívá vrána,  
když neposlouchání; a zdá se mi,  
že kdyby slavík za dne klokotal,



když každá husa kejhá, nebyl by  
jmín lepším zpěvákem, než střízlík jest.  
Jak mnoho věcí pouze obdobou  
se k svojí správné chvále povznáší  
a k pravé dokonalosti! – Vsak tiše, hle!  
Tam luna dříme s Endymionem<sup>105</sup>  
a nechce, aby ji kdo probudil.

*Hudba umlkne.*

**Lorenzo.** Tot', nemýlím-li se, hlas Portiin.

**Portie.** Jak slepec kukačku po špatném hlase  
mne poznává.

**Lorenzo.** Ctná paní, vítejte!

**Portie.** My modlily se o blaho svých mužů,  
jimž bohda naše zbožnost prospěje.  
Jsou doma již?

**Lorenzo.** Ne, paní, dosud nejsou;  
vsak před nimi již posel ohlásil,  
že přicházejí.

**Portie.** Vejdi, Nerisso,  
a přikaz sloužícím, by ničeho  
o našem bytí z domu<sup>106</sup> neřekli;  
vy též, Lorenzo; Jessiko, vy též.

*Zatroubí roh.*

**Lorenzo.** Váš muž se blíží; slyším jeho roh;<sup>107</sup>  
my nežvatláme, paní, nebojte se.

**Portie.** Ta noc, jak se mí zdá, jen churavé  
jest světlo denní, o něco jen bledší;  
tot' den, jak slunce když je zastřeno.

*Vystoupí Bassanio, Antonio, Gratiano a jejich družina.*

**Bassanio.** Den měli bychom jako protinožci,  
když slunce zašlo, vy pak vyšla jste.

**Portie.** Ať světlem svým vám ulehčuji den,  
vsak nejsou lehká; neboť lehká žena  
vždy muže činí těžkomyslným;  
a nikdy nebud' tak, Bassanio,  
mou vinou. Ale Bůh to všechno sprav!  
Jste doma vítán, choti.

**Bassanio.** Děkuji.

Zde uvítejte mého přítele.

To jest ten muž, to jest Antonio,  
jenž si mne zavázal tak bezměrně.

**Portie.** Vy byste měl být v každém ohledu  
mu velmi zavázán, neb o něm vím,  
že těžce zavázán byl kvůli vám.

**Antonio.** Nic více, než mi dobře splaceno.

**Portie.** Jste, pane, vítán u nás; musí se  
to jinak nežli slovy dokázat;  
tož dost těch zdvořilostí mluvených.

**Gratiano** (*k Nerisse*). Tam při tom měsíci vám přísahám,  
ze křivdíte mi, ano, opravdu,  
já dal jej toho soudce písaři;  
když, drahá, vám to činí taký žal,  
kěž eunuch byl, jemuž jsem ho dal!

**Portie.** Jak, hádka! A tak brzo již? Co jest?

**Gratiano.** O zlatý kroužek, bídný prstýnek,  
jejž dala mi a, na němž vyryto,  
co platí všemu světu jako verš,  
jejž na nožiky brousí nožíři:  
„O, miluj mne a neopouštěj mne.“

**Nerissa.** Jak, o nápisu mluvíte a ceně?

Vy přísahal jste, když jsem vám jej dala,

že budete jej nosit do smrti,

ba že i v hrobě s vámi ležet má.

Byť pro mne ne, pro velké přísahy

jste prsten šetrně měl zachovat.

Že soudcovu jste písaři jej dal!

Bůh soudcem mým, že nikdy písař ten  
ni chloupku nebude mít na bradě.

**Gratiano.** On bude, až jen mužem stane se.

**Nerissa.** Aj – stane-li se někdy z ženy muž.

**Gratiano.** Při této ruce! Mladík dostal jej;

jen také klouče, malý, scvrklý kluk,<sup>108</sup>

ne větší tebe, soudcův písařík,

kluk štěbeta, jenž za mzdu žádal jej;

a srdce nedalo mi odepřít.

**Portie.** Chci mluvit přímo: ano, pokárání

jste zasluhoval, že jste lehko tak

se loučil s prvním darem ženy své,

to věcí, která byla s přísahou

vám na prst kladena a kterouž byl

slib věrnosti vám k tělu přikoval.

Já prsten dala svému milenci

a přísahat jej nechala, že nikdy

se nerozloučí s ním. Hle, stojí zde

a přísahati chci, že nechtěl by

se vzdáti ho a z prstu stáhnout jej

za veškerého světa bohatství.

Ba, Gratiano, věru dáváte

své ženě k žalu krutou příčinu.

Mně tak se státi, přijdu o rozum.

**Bassanio** (*stranou*). Ba nejlíp teď' si utít levici

a přísahati, že jsem ztratil ji,

ten prsten háje.

**Gratiano.** Don Bassanio

svůj prsten soudci dal, jenž o něj žádal

a doopravdy si ho zasloužil;

a pak ten skrček, soudcův písařík,

jenž při psaní též trochu práce měl,

můj sobě vyprosil. – A pán i sluha

nic nechtěli než ty dva prsteny.

**Portie.** A jaký prsten, choti, jste mu dal?

Ten doufám ne, ježž ode mne jste dostal. –

**Bassanio.** Lež kdybych uměl k vině připojit,

já zapřel bych to, ale vidíte,

můj prst že nemá prstenu; jest pryč.

**Portie.** Tak věry prázdno vaše klamné srdce.

Ať nebe svědkem, že mne vaše lože

dřív nespátří, než prsten uvidím.

**Nerissa.** Též vaše dříve neuvidí mne,

než spatřím svůj.

**Bassanio.** Ó dobrá Portie,

jen vědouc, komu jsem ten prsten dal,

a vědouc, za koho jsem prsten dal,

a chápajíc, zač jsem ten prsten dal

a jak jsem přetěžce se loučil s ním,

když nic vzít nechtělo se než ten prsten,

vy zmírnila byste svůj velký hněv.

**Portie.** Vy kdybyste byl moc znal prstenu

neb zpola cenu té, jež prsten dala,

neb vlastní čest, jež tkvěla v prstenu,

vy nebyl byste zřek se prstenu.

Neb kdybyste se byl chtěl brániti

jen trochu horlivě, kde v světě muž  
tak nerozumný a tak neskromný,  
by žádal věc, jež svatou památkou?  
Však Nerissa již naučila mne,  
co věřit mám: chci na to umřítí,  
že kteréž žena prsten dostala.

**Bassanio.** Ne, choti, na mou čest a duši mou  
jej nemá žena, ale doktor ctný,<sup>109</sup>  
jenž odmít tři tisíce dukátů  
a žádal prsten; já to odepřel  
a odejít jej nechal v nelibosti.  
A byl to ten, jenž život zachránil  
zde mému nejdražšímu příteli.  
Co, drahá paní, mám vám říci dál?  
Já nutně musel prsten poslat za ním,  
neb nutkal k tomu stud i zdvořilost  
a čest má nechtěla se poskvřnit  
tím nevděkem. – Již tedy odpusťte,  
má dobrá choti, neboť při svatých  
těch světlech noci, myslím, že vy sama  
tam jsouc, mne byla byste prosila,  
bych dal ten prsten ctnému doktoru.

**Portie.** Ten doktor ať mi nikdy nepřijde  
blíž k mému domu; neb an dostal skvost,  
jejž milovala jsem a který vy  
jste přísahal mně k vůli zachovat,  
já chci být zrovna štedrá tak jak vy;  
nic neodepru mu, co mého jest,  
ni tělo své, ni lože svého muže.  
A poznám jej, tím zcela jista jsem;  
ať ani noc mi z domu nespíte!  
Jak Argus střežte mne; když nebudete  
a necháte mne samu, na mou čest,  
jež dosud jest ctí mou, já dopustím,  
by tento doktor sdílel lože mé.

**Nerissa.** A moje písař; tedy dobrý pozor,  
ať sama jen se nikdy nestřežím!

**Gratiano.** Jak libo vám; však ať se lapit nedá,  
sic chytnu-li ho, jeho péru běda!

**Antonio.** Já nešťastný jsem původ sporů těch.

**Portie.** Toť nermuť vás; jste přece vítán zde.

**Bassanio.** Tu nutnou vinu odpusť, Portie;  
a před mnohými těmi přáteli  
ti přísahám při krásných očích tvých,  
v nichž vidím sebe sám –

**Portie.** Jen slyšte to!  
V mých obou očích dvakrát vidí se,  
to v každém oku jednou; přísaháte  
na dvojpodobnou vaši osobu;  
a toť mi přece věrná přísaha!

**Bassanio.** Ne, jenom slyš! – Tu vinu odpusť mi  
a při mé duši tobě přísahám,  
že nikdy více slibu nezruším.

**Antonio.** Za jeho bohatství své tělo kdys  
jsem podal v zástavu, jež bez toho,  
kdo má teď prsten chotě vašeho,  
by bylo ztraceno; chci poznovu  
se duší zaručit, že choť váš nikdy  
slib daný vědomě již nezruší.

**Portie.** Vy tedy ručíte mi za něho.  
Zde ten mu podejte a rcete mu,

by lépe jej než první zachoval.

**Antonio.** Nuž zde, Bassanio, a přisahejte,  
že prsten zachováte.

**Bassanio.** Nebesa!

Toť tentýž, který dal jsem doktoru.

**Portie.** On dal mi jej; a již mi odpusťte,  
za tento prsten doktor se mnou spal.

**Nerissa.** Ty, milý Gratiano, odpusť též;  
neb písař doktorův, ten scvrklý kluk,  
za tento prospal se mnou dnešní noc.

**Gratiano.** Toť podobá se správně silnic v létě,  
když samy sebou jsou již dobré dost.<sup>110</sup>

Jak? Dřív mít parohy než vědět proč?

**Portie.** Tak drsně nemluvte. – Jste udiveni.  
Zde list; v čas příhodný jej přečtete;  
jest z Paduy a od Bellaria.

Tam dozvíte se, oním doktorem

že byla Portie a Nerissa

tím písařem. Lorenzo dosvědčí,

že odjely jsme s vámi zároveň

a právě před chvílí se vrátily;

já dosud nevstoupila do domu.

Antonio, jste vítán; lepší pro vás

mám noviny, než očekáváte:

zde rozpečete list a shledáte,

tři vaše koráby že vrátily

se do přístavu s vzácným nákladem.

To nezvíte, jak divnou příhodou  
jsem dopis dostala.

**Antonio.** Já oněměl.

**Bassanio.** Vy doktorem? A já vás nepoznal?

**Gratiano.** Ty písař, jenž mi chtěl dát parohy?

**Nerissa.** Tak, ale písař, jenž to neudělá,  
leč tenkrát, bude-li kdy z něho muž.

**Bassanio.** Ted', roztomilý doktore, již můžeš  
si pospat u mne, a když budu z domu,  
spi s mojí ženou.

**Antonio.** Vy jste, dobrá paní,  
mi život vrátila i živobyť;  
neb tady dočítám se bezpečně,  
že lodi mé jsou šťastně v přístavu.

**Portie.** Nu což, Lorenzo? Pro vás písař můj  
má také ještě dobré noviny.

**Nerissa.** Tak jest a doručím je spolehlivě.<sup>111</sup>  
Zde máte vy a vaše Jessika  
od bohatého žida zvláštní zápis,  
že všechno jeho jmění případně  
po jeho smrti ve váš majetek.

**Lorenzo.** Vy, krásné dámy, manu sypete  
na cestu hladových.

**Portie.** Již skoro jitro  
a ještě tuším vše, co dalo se,  
vám není jasno. – Pojd'me do domu;  
tam vyslyšte nás, jak libo jest,  
a na vše dáme věrnou odpověď.

**Gratiano.** Nuž tak; a první otázkou tam buď  
– má Nerissa k ní musí přísahat –,  
zda raděj do příští chce noci bdít,  
neb jíti spat, když začíná se dnít;  
leč kdyby den byl, chtěl bych, by se stměl,  
bych písaře jen po svém boku měl.

Nuž nechci nic, ať na tom život visí,  
tak střežiti jak prsten<sup>112</sup> od Nerissy.  
*Odejdou.*